

Z OBSAHU ČÍSLA

Rok 2017 a Fakultní nemocnice

Lékařská fakulta v roce 2016 a 2017

Návštěva z Mayo Clinic

XXI. vědecká konference LF a FN HK

Portrét – prof. MUDr. Josef Špaček, DrSc.

Jarní tvoření ve škole při FN HK

Všechny děti hospitalizované na dětských odděleních ve Fakultní nemocnici se už těší na jaro. Vždyť teplo, slunce a vůně probouzející se přírody zlepši náladu každému i v nepříjemných okamžicích. Proto je už nyní veškeré výtvarné tvoření v nemocniční škole zaměřeno na toto nastávající roční období. *Mgr. Helena Bieliková, foto Mgr. Veronika Bartoňová*

Na Dětské klinice už v únoru „vykvetl“ jarní strom

O jaru si můžeme číst a prohlížet obrázky v knížkách ze školní pohádkobudky

Čekáme, až se k nám vrátí ptáci z teplých krajín

◀ Pohádkobudky byly pro ambulantní pacienty instalovány již před Vánocemi

◀ Foto na titulní straně: Lékařské nástroje a pomůcky – exponáty výstavy Velká vizita!, která se koná v Muzeu východních Čech v Hradci Králové (viz str. 21–23)

Foto na zadní straně: Rostislav Novák – Strom, 2000, akryl na plátně (článek str. 23) ▶

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: prof. MUDr. Vladimír Maisnar, Ph.D., MBA, editorka: Bc. Iveta Juranová. Adresa redakce: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz.

Redakční rada: Ing. Veronika Bartoňová, PhDr. Josef Bavor, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., Mgr. Martin Formánek, Mgr. Lucie Jarešová, Ing. Eva Kvapilová, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., doc. MUDr. Jiří Páral, Ph.D., prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D., Mgr. Dana Vaňková, Miroslav Všečeka, doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D.

Vydává FN HK a LF UK HK jako čtvrtletník v Nakladatelství ATD Dvůr Králové n. Labem (atd.hk@seznam.cz, tel. 774 167 245)

Ročník XXVII (2017), č. 1 • Vyrobitel tiskárna V&H Print Hlávko s.r.o., Nové Město nad Metují • MK ČR E 11425 • ISSN 1211-295X

Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adrese <http://fnhk.cz> v kapitole O fakultní nemocnici a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby – Časopisy a www.facebook.com/Scan.casopis.FNHK.LFHK

Pokyny pro autory: Text příspěvku odevzdávejte elektronicky, zpracovaný v editoru Microsoft Word. Doprovodný obrazový materiál nevkládějte do textu, ale pošlete samostatně. Kontaktní adresy: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz

OBSAH

Jarní tvoření ve škole při FN HK	2
Slovo ředitele – Rok 2017 a Fakultní nemocnice	4
Slovo děkana – Lékařská fakulta v roce 2016 a 2017	5

AKTUALITY

Návštěva z Mayo Clinic	6
Noví vedoucí pracovníci	7
První kochleární implantace vracejí pacientům sluch	8
Nová magnetická rezonance ve Fakultní nemocnici Hradec Králové	9
Pevnost Boyard a Nadační fond Kolečko	10
Kapka naděje pro FN HK	10
Aktuality z Ministerstva zdravotnictví	11
Humor léčí	11

VĚDA A VÝZKUM

XXI. vědecká konference LF a FN HK	12
Mezinárodní konference postgraduálních studentů	15
Seminář pro patology	16
Hradecké virologické dny – 20 let celostátní konference virologů	17
Odborné akce	18
XX. Sazamův den – Zubní dřev ve zdraví a nemoci	19
Habilitační řízení	19

INFORMACE, ZAJÍMAVOSTI

Trinity College Dublin	20
Pavla Koritenská: Příběh budovy Lékařské fakulty v Hradci Králové	21
Kam za kulturou v Hradci Králové	21
Péče o zdraví v Salonu republiky	22
Galerie Na Hradě: Malé formáty a jiné obrazy	23
A co když ti tam vozík někdo ukradne? aneb Srí Lanka na vlastní pěst	24
Hradec Králové ve fotografiích – Jan Kotěra a muzeum	26
Historie medicíny ve filatelii	30

IN MEMORIAM

doc. MUDr. Marie Nožičková, CSc. (1937–2016)	28
PharmDr. Mohamadue Niang (1955–2016)	29

PORTRÉT

Prof. MUDr. Josef Špaček, DrSc., FRMS	31
---------------------------------------	----

EDITORIAL

Vážení a milí čtenáři Scanu,

máte před sebou první vydání již 27. ročníku časopisu SCAN. Když jsem si začátkem roku uvědomil, že se budu podílet na přípravách již 4. ročníku, nemohl jsem tomu uvěřit. Připadá mi, nevím, zda se mnou budete souhlasit, že čas běží v poslední době nějak rychleji. Tomu odpovídá i řada změn, ke kterým jak ve Fakultní nemocnici, tak na Lékařské fakultě dochází, a které jsou konkrétními důsledky vývoje zdravotnictví v České republice. Je z mého pohledu smutné, že tyto změny mají za následek odchody dalších zdravotníků na jiná pracoviště nebo i zcela mimo svůj obor. Nezbývá než doufat, že se tato situace časem změní, což ale nebude podle mne možné bez aktivního zapojení nás všech, kteří zdravotnictví zatím zůstáváme věrni. V tomto roce nás čekají volby, tak snad se v nich některá ze stran bojujících o vítězství, k tématu zdravotnictví přihlásí a zahájí následně řadu potřebných změn, na které již dlouho, a zatím marně, všichni čekáme.

Nyní krátce k obsahu tohoto vydání. Protože jde o první letošní číslo, nemohou chybět „ohlédnutí a výhledy“ ředitele FN HK a děkana LF HK. Další sdělení jsou věnována vzácné návštěvě z Mayo Clinic, která s Lékařskou fakultou v Hradci Králové již dlouhodobě spolupracuje. V poslední době došlo i ke zkvalitnění přístrojového vybavení pracovišť FN HK, o kterých informujeme v několika příspěvcích. Čtenáři SCANu se v tomto roce mohou nově těšit na pravidelné příspěvky prof. Prymuly, které se budou věnovat problematice zdravotnictví a připravovaným změnám přímo na Ministerstvu zdravotnictví. Ve spolupráci s Muzeem východních Čech v HK redakce Scanu připravila další seriál, věnovaný tentokrát historii zdravotnictví v Hradci Králové, mimo to dále pokračuje i seriál Hradec Králové ve fotografiích. V redakci máme radost, že se dále rozšiřuje spolupráce jednotlivých pracovišť FN a LF HK na přípravě příspěvků z odborných akcí. Chtěl bych za to všem poděkovat a vyjádřit naději, že se tato spolupráce bude nadále prohlubovat. Vždyť jedním z cílů našeho časopisu je zvýšení vzájemné informovanosti pracovníků LF a FN HK jak o denní práci, tak o dosažených úspěších.

Doufám tedy, že se Vám bude i v tomto roce SCAN líbit. Za jeho redakci Vám mohu slíbit, že se o to budeme nadále snažit. Pokud budete mít jakékoliv připomínky nebo návrhy pro jeho další zlepšení, budeme Vám za ně vděční.

-mai-

Rok 2017 a Fakultní nemocnice

Redakce časopisu SCAN mne požádala, abych napsal něco o výhledu Fakultní nemocnice v roce 2017, něco ve smyslu „co nás čeká“ (možná by bylo snazší psát „co nás nemine“). Není to jednoduché. Už Albert Einstein napsal v roce 1933: „Nikdy nepřemýšlím o budoucnosti. Přijde sama dostatečně rychle.“ To je jistě ale jen bonmot. Byla by chyba o budoucnosti nepřemýšlet a nezabývat se jí. Přijde sice „dostatečně rychle“, ale přípravu podcenit nelze.

Jsou věci, které jsou v tomto roce nepochybné a na provoz Fakultní nemocnice budou mít nezanedbatelný dopad:

- Byla schválena novela Zákona č. 95/2014 Sb., upravující systém atestačního vzdělávání. Příšu vědomě „upravujícího“, protože nejde o principiální změnu. Dopad do FN bude zřetelný, ale pravděpodobně ne příliš dramatický – mladí lékaři budou dále nastupovat (doutám), FN HK společně s LF HK budou pracovat na jejich přípravě, budou se vzdělávat, Fakultní nemocnice je bude podle svých slibů finančně nezanedbatelným způsobem podporovat především v první fázi, než se budou moci zapojit do pohotovostních služeb a poněkud si „přivydělat“ – vše běží v nějakých již zaběhaných kolejkách.
- Přes nárůst prostředků do zdravotnictví (a je čestné přiznat, že i do rozpočtu Fakultní nemocnice) jich bude nedostatek. Zcela jistě to není tím, že bychom špatně hospodařili. Tato nemocnice je proslulá svým velmi pečlivým hospodařením (nikdy nebyla v propadu, který by si vynucoval sanaci ze státních prostředků). To, co jsme dostali navíc, jde v celém rozsahu do zvýšených platů od 1. ledna. Je dobře, že jsme to udělali a bude moc dobře, pokud to budeme moci udělat i v dalších letech, děláme to ale za cenu omezených prostředků pro jiné aktivity. Jenže v medicíně nemůže věčně trvat restriktivní politika. Medicína jde kupředu mílovými kroky a bohužel ještě „mílovějšími“ stoupající náklady. Nové diagnostické i terapeutické postupy jsou mnohdy obrovským přínosem pro pacienty, vesměs jsou ale velmi drahé. Pokud prokazatelně a významně zlepšují péči o nemocné, budeme „až do krve“ bojovat o získání prostředků na ně. Horší je, že mnoho finančních požadavků je nesmyslných. Obrovské množství „národních standardů“, „doporučených postupů“ či „odborných stanovisek“ je přijímáno bez ohledu na realitu. Člověk by soudil, že když jakákoli odborná skupina nejrůznějším způsobem někde prosadí, že v českých nemocnicích musí být – a berte to jako příklad, abych se nikoho nedotkl – na každých 100 lůžek 15 odborníků dané kvalifikace, tak snad má spočítáno, kolik tisíc by takových odborníků potřeboval. To by normální

člověk očekával. Ale pokud tato skupina současně ví, že takových odborníků je v ČR celkem třeba 200 (a vše výborně funguje!!!) a prosadí to do nějakého předpisu, tak nás nutí k nezodpovědnému vyhazování peněz, přeplácení nedostatkových pracovníků mezi sebou a zoufalým nelogičností. Tak dramatické ty číselné relace našťstí nejsou, ale moc daleko od reality nejsem.

- Nejen v roce 2017, ale i v letech dalších nás bude trápit nárůst „defenzivní medicíny“. Částečně souvisí s předchozím odstavcem, protože když je v doporučeném postupu, že mám udělat to a to vyšetření, tak ho mnohdy udělám – i když to zdravotní stav pacienta nevyžaduje. Bráním se

tím tomu, že příště někdo přijde a zažaluje mě. Stížností není málo a některé jejich dopady jsou kruté – i finančně. Děláme mnoho výkonů zbytečně. Nejen my zde ve Fakultní nemocnici, jde o celorepublikový problém, který se ale týká i mnoha jiných zemí. To je opravdová „černá díra“ zdravotnictví.

- Začíná nás výrazně trápit nedostatek personálu, také a znovu nejen nás, ale i mnohá jiná zdravotnická zařízení. O nedostatku sester se mluví dlouho a my jsme zatím byli v té „lepší skupině“. Ne, že by nám sester nechybělo, ale jsme na tom lépe než mnohá pražská zařízení. Letos poprvé jsme ale zaznamenali i poměrně závažný nedostatek lékařů. Je dvojího typu. Chybí nám v absolutních číslech v některých oborech a disciplínách, protože je jich nedostatek celorepublikově. Ta druhá skupina je „vnitřní“ nedostatek. V některých oborech jsme nevychovali včas dost nových odborníků, nezacvičovali jsme mladší do náročných technik – a mnohde nám chybí střední generace odborníků.
- Na předchozí odstavce navazuje to, že mnohem horší nedostatek lékařů některých oborů je v okresních nemocnicích našeho kraje, chcete-li v zařízeních zdravotnického holdingu. To má dva dopady na Fakultní nemocnici. Jednak nedostatek lékařů v kraji generuje tlak na to, aby naši lékaři do těchto zařízení odcházeli. To sice patří k úloze Fakultní nemocnice – vychovávat lékaře pro okresní nemocnice, jenže my jich máme také nedostatek. Ten druhý dopad spočívá v tom, že když se omezí péče v některém oboru v okresních zařízeních, tak se pacienti z velké míry přesunou k nám. A my už teď pracujeme v některých oborech na hraně sil i financí.

Nechci ale uvádět jen problémy, byť nás samozřejmě čekají. Na řadu z nich se připravujeme, mnohé se snažíme v předstihu řešit, některé zvládneme používáním zdravého rozumu, některé se snad vyřeší „centrálně“. Čeká nás ale i mnoho

pozitivních věcí. Je odborně připraven (a byla to obrovská práce) podklad pro studii a projekt nového pavilonu chirurgických oborů. Všem, kteří na tom mnoho měsíců pracovali, patří velké poděkování. Stavba byla zařazena do vládního programu, je tedy velmi vysoká naděje, že dostaneme finanční prostředky a během příštích 5–7 let si prakticky všechny chirurgické obory výrazně polepší – a polepší si především jejich pacienti. Projekt předpokládá také „přiblížení“ intenzivní internistické péče a časné rehabilitace – mělo by to být nejen pěkné, ale také velmi prospěšné.

Blíží se možnost obnovení lineárních urychlovačů (a zvýšení jejich počtu) – i když to v roce 2017 nebude, jde o velkou akci. Polepšili jsme si v přístrojové technice – příkladem budiž magnetická resonance. Určitě tomu tak bude i v roce 2017. Pracujeme na možnostech řešení zoufalé parkovací

situace v nemocnici, na potenciálním vzniku hospicových lůžek ve městě a mnoha dalších problémech.

Prakticky ve všech oborech se medicínská péče zlepšuje a zcela jistě nezaostáváme – naopak v mnoha oborech jsme mezi špičkami v ČR.

Co vidím jako nejlepší výhled do roku 2017 jsou právě zaměstnanci Fakultní nemocnice, a to všech kategorií. Máme špičkové odborníky, skvělé lékaře, kvalifikované a obětavé sestry, výborná pracoviště tzv. komplementárních oborů. Fakultní nemocnice je – pokud je to možné o nemocnici říkat – hezká, z hlediska parkových úprav, budov a jejich uspořádání určitě jedna z nejpříjemnějších nemocnic v ČR. Pokud ji všichni budeme považovat za svou a budeme chtít dělat špičkovou medicínu – odborně i lidsky, určitě tomu tak bude.

prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr. h. c.

Lékařská fakulta v roce 2016 a 2017

Děkuji redakci SCANu za možnost oslovit čtenáře na začátku nového roku. Než budu psát o věcech, které naši fakultu čekají v roce 2017, chci se krátce vrátit k právě skončenému roku 2016. Pro celou Univerzitu Karlovu to byl rok velmi významný, neboť probíhaly velkorysé oslavy 700. výročí narození císaře a krále Karla IV., i my na fakultě jsme si toto výročí připomínali. Pro nás měly ale význam také dozvuky jiného výročí, 70. výročí založení Lékařské fakulty v Hradci Králové. Podařilo se vydat knihu prof. R. Malce *Lidé hradečtí* a v samém závěru roku 2016 vyšla ve spolupráci s Muzeem východních Čech v Hradci Králové výpravná publikace o historii budovy LF *Příběh budovy Lékařské fakulty v Hradci*

Fakultní nemocnice. Nový ředitel nemocnice prof. V. Palička je velmi dobře obeznámen s problematikou fakulty, a tak změna neměla žádný negativní dopad na vztahy mezi LF a FN. Navíc, já osobně mu děkuji, že po přechodnou dobu vykonává nadále i funkci proděkana.

Podobně jako v uplynulých letech, tak i v roce 2016 jsme hodně úsilí věnovali novému kampusu Univerzity Karlovy v Hradci Králové. A je zřejmé, že to bude naše priorita i v roce 2017. Obě zainteresované fakulty, tedy naše LF a fakulta farmaceutická, velmi intenzivně pracují na přípravě nezbytných podkladů. Kromě přípravy dostavby kampusu jsme museli řešit i některé dílčí provozní problémy v první budově nového

Králové. Vydání této publikace považuji za velmi významné a děkuji autorce knihy Dr. P. Koritenské z muzea a editorec Bc. I. Juranové z naší fakulty za úsilí, které této publikaci věnovaly. Myslím si, že je to výborná tečka za oslavami.

I při zmíněných oslavách se nám podařilo plnit všechny základní úkoly fakulty: přijímání nových studentů, výuka, vědecká činnost. Dařilo se i v hospodářské oblasti, fakulta skončila s vyrovnaným rozpočtem. Podařilo se zachovat mzdové výdaje ve výši roku 2015, přestože došlo ke snížení státní dotace o 6,4 %. Pro rok 2017 je nezbytně nutné dosáhnout navýšení prostředků na mzdy. Musíme reagovat na pozitivní změny, ke kterým v tomto směru došlo v resortu zdravotnictví. Jinak bude velmi obtížné zajistit kvalitní výuku.

V personální oblasti došlo k několika změnám, tým proděkanů pracoval od 1. 1. 2017 v kompletním složení a všichni tři noví proděkané se dobře zapojili do společné práce. Fakulta musela také reagovat na změnu ve funkci ředitele

kampusu. Celkově je ale nová budova plně funkční a vyhovuje potřebám výuky i výzkumu.

V první polovině roku 2017 nás čeká hodně práce při přípravě nových fakultních předpisů. Musíme reagovat na nový vysokoškolský zákon, který vstoupil v platnost od 1. 9. 2016, i na nové předpisy, které následně schválila Univerzita Karlova na přelomu roku 2016/2017. Celkem musíme připravit 25 nových fakultních předpisů, některé z nich jsou zásadní pro chod fakulty. Patří sem zejména nový systém hodnocení kvality na fakultě a nový systém akreditací studijních oborů.

Oblast přijímání studentů na všeobecné lékařství a na zubní lékařství nebude novými předpisy ovlivněna. Přesto se o ní hodně hovoří, neboť do této oblasti velmi výrazně zasahuje celospolečenská diskuse o nedostatku lékařů. Podle části politiků je navýšení počtu studentů jednou z možností, jak zmírnit kritický nedostatek lékařů. Bohužel to není tak jednoduché, narážíme na výrazné limity. Již v současné době

je státní dotace na medika výrazně podhodnocena, na zajištění studia mediků si lékařské fakulty musí přibližně 30 % prostředků zajistit samy z nestátních zdrojů. Vede to k tomu, že lékařům-učitelům na fakultě nyní nabízíme platy cca poloviční, než kolik stejně kvalifikovaným odborníkům nabízí rezort zdravotnictví. Demografický vývoj učitelů na fakultě je stejně špatný jako v rezortu zdravotnictví a v případě teoretických a preklinických oborů je již nyní kritický. Případné zvýšení počtu studentů bude vyžadovat investice do prostorové i personální kapacity fakulty. To vše je třeba připravit s dlouhodobou vizí financování lékařských fakult. Zatím ale máme jenom jednu jistotu, trvá velký zájem o studium na naší fakultě. Projevilo se to mimo jiné vysokou návštěvou studentů při Dnu otevřených dveří. Stejně tak přetrvává zájem o studium na naší fakultě v anglickém programu. Pro fakultu je nesmírně důležité, že se podařilo zvládnout celý proces přijímacího řízení v angličtině a na fakultu nastoupil plánovaný počet studentů studujících v angličtině.

V oblasti vědecké práce bylo nejdůležitějším úkolem v roce 2016 úspěšné dokončení řešení projektu PRVOUK P37. To se podařilo, obhajoba v červnu 2016 proběhla za účasti dvou prorektorů Univerzity Karlovy a vyzněla velmi pozitivně. Jednoznačně kladné stanovisko zaznělo také od nezávislé hodnotící komise. Na řešení tohoto projektu se v letech 2012–2016 podílelo více než 300 pracovníků fakul-

ty každý rok a k dispozici měli každý rok 40 milionů korun. Z těchto důvodů je zřejmé, že pro nás bylo v druhé polovině roku 2016 největší prioritou připravit podklady a žádost o podobný projekt pro následující období – nyní pod názvem PROGRES. Vycházeli jsme z toho, že složení řešitelského týmu se osvědčilo, došlo tedy ke změnám jen na úrovni tří pracovních skupin. V závěru roku jsme dostali informaci, že projekt PROGRES byl přijat, dokonce byl hodnocen jako nadprůměrný a získal za to finanční bonifikaci. Děkuji všem, kteří se na přípravě projektu podíleli.

Stejně velkou radost mám z toho, že se fakultě podařilo velmi výrazně uspět v získávání nových prestižních grantů GAČR. Fakulta v roce 2016 získala 4 projekty (3 projekty koordinujeme), jeden řešíme ve spolupráci s Farmaceutickou fakultou). Všichni, kteří mají zásluhu na tomto úspěchu, si zaslouží velké ocenění. Podali jsme také několik žádostí o projekty financované z peněz Evropské unie, většinu těchto projektů navrhujeme ve spolupráci s Fakultní nemocnicí. Věříme, že budeme úspěšní i v této soutěži a budeme moci potvrdit, že vědecká práce na fakultě má vysokou úroveň.

Velmi rád bych na tomto místě vyjádřil svoji spokojenost a poděkování redakci SCANu, který i v roce 2016 velmi dobře plnil svoji roli společné komunikační platformy pro Fakultní nemocnici a Lékařskou fakultu.

prof. MUDr. RNDr. M. Červinka, CSc.

Návštěva z Mayo Clinic

Dne 19. 1. 2017 navštívil naši fakultu prof. Zelalem Temesgen, ředitel programu HIV, Mayo Clinic v Rochesteru, Minnesota, USA.

Prof. Temesgen, který je visiting profesorem naší fakulty, přijíždí opakovaně za účelem přednášek, workshopu a osobních pohovorů s jednotlivými studenty, kteří jsou každoročně vysíláni na letní studijní pobyt na Mayo Clinic. Letos se pohovorů zúčastnilo 13 nominovaných studentů a poté následovalo krátké setkání prof. Temesgena s absolventy stáží na Mayo Clinic v uplynulých letech.

Přednáška prof. Temesgena na téma *Update on Tuberculosis* byla přednesena velice přístupnou, interaktivní formou a vyslechlo ji více než 40 účastníků. Po přednášce pokračovala živá diskuse.

Program se konal ve Výukovém centru LF HK a byl zakončen workshopem, kterého se kromě zástupců Lékařské fakulty a Fakultní nemocnice zúčastnili i zástupci Farma-

ceutické fakulty. Cílem workshopu bylo hledat a rozšířit možnosti vzájemné spolupráce ve vědě a výzkumu.

Mayo Clinic má téměř stoletou historii a patří k nejznámějším a nejprestižnějším lékařským zařízením v USA. Tuto skutečnost potvrzuje i fakt, že byla ohodnocena jako nejlepší z 27 největších nemocnic v USA (*U.S. News & World Report* /2016–17 Best Hospitals Honor Roll).

Je třeba zdůraznit, že jsme na spolupráci s tak významným pracovištěm patřičně hrdí a snažíme se ji udržet, podporovat a rozvíjet již od roku 1990.

Jak říká prof. Palička, proděkan pro zahraniční styky a vnější vztahy a ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové: „Těto spolupráce si na fakultě nesmírně vážíme, protože dává našim studentům jedinečnou možnost stáží a umožňuje nám kontakt a spolupráci s pracovišti se světovou prestiží.“

*Ing. E. Macourková, M. Pazourková
Grantové a zahraniční oddělení LF HK*

Noví vedoucí pracovníci

Bc. Eva Capoušková vrchní sestra Chirurgické kliniky FN HK

Eva Capoušková se narodila 29. 8. 1973 v Jičíně. V roce 1987 zahájila studium na SZŠ v Hradci Králové. Po ukončení studia v roce 1991 začala její pracovní činnost v nemocnici v Jičíně na chirurgickém oddělení, kde pracovala 1 rok. Jelikož ji lákala práce na Chirurgické klinice ve FN HK, kde se jí v době studia velmi líbilo, vrátila se zpět do Hradce Králové a ucházela se o pracovní místo na chirurgii. Z důvodu plného stavu sester na chirurgii jí však bylo v roce 1992 nabídnuto místo na JIP na interní klinice, kde pracovala do roku 1993. Po uvolnění místa na Chirurgické klinice v roce 1993 přestoupila a začala pracovat na oddělení cévní chirurgie a JIP. Zde působila do roku 1999. V roce 1997–1999 se věnovala pomaturitnímu specializačnímu studiu v Brně. Poté následovala mateřská dovolená. Po ukončení mateřské dovolené v roce 2003 se vrátila zpět na Chirurgickou kliniku, na oddělení kolorektální chirurgie. Na tomto oddělení pracovala do roku 2008. V letech 2008–2016 působila na oddělení všeobecné a hepatobiliární chirurgie na postu staniční sestry. Od roku 2012 se také věnovala bakalářskému studiu, které úspěšně ukončila v roce 2015 státní zkouškou.

MUDr. Jela Hrnčiarová zástupce přednosty Psychiatrické kliniky pro LP

MUDr. Jela Hrnčiarová se narodila 5. ledna 1971 v Rimavské Sobotě ve Slovenské republice. Ve svém rodišti v r. 1988 ukončila gymnázium. Vysokoškolské studium absolvovala na Lékařské fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě. Po ukončení studia nastoupila v roce 1994 jako psychiatrická v Odborném léčebném ústavu psychiatrickém na Předné Hoře na Slovensku. V průběhu 11 let na tomto pracovišti absolvovala specializační atestaci 1. a 2. stupně v oboru psychiatrie. V letech 1994–2000 byla účastnicí tzv. Sicilského projektu International European Drug Abuse Treatment Training Project, organizovaného PHARE. V roce 2001 ukončila 4letý psychoterapeutický výcvik v Kognitivně-behaviorální terapii. Postupně si rozšířila uplatnění, kupř. v oboru elektroencefalografie nebo 5bodové ušní akudetoxifikace (výcvik NADA).

Od 3. října 2005 pracuje na Psychiatrické klinice Fakultní nemocnice v Hradci Králové a na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Provoz Psychiatrické kliniky poznala jako sekundární lékařka postupně na všech jejích odděleních. Od r. 2007 pracovala jako vedoucí lékařka na otevřeném psychoterapeutickém oddělení C. V září 2008 nastoupila na pozici vedoucí lékařky na detašovaném pracovišti Psychiatrické kliniky – Léčebně návykových nemocí

v Nechanicích. V prosinci 2008 absolvovala nástavbovou specializační zkoušku v oboru Medicína drogových závislostí na Slovenské zdravotnické univerzitě v Bratislavě, která byla Ministerstvem zdravotnictví ČR uznána jako specializovaná způsobilost v oboru Návykové nemoci. Na Lékařské fakultě v Hradci Králové přednáší studentům v pregraduální i postgraduální přípravě. Vede povinný postgraduální kurz Prevence užívání návykových látek a léčba závislostí. Je odborným garantem pro obor Návykové nemoci pro Psychiatrickou kliniku včetně LNN Nechanice. V roce 2016 byla ministrem zdravotnictví ČR jmenována členkou Akreditační komise pro nástavbový odbor Návykové nemoci. Podííl se na výzkumných studiích probíhajících na Psychiatrické klinice i na mezinárodních studiích, dlouhodobě je řešitelkou sledování úspěšnosti střednědobé odvykací léčby v LNN Nechanice. Každoročně přednáší na AT konferencích pořádaných Společností pro návykové nemoci ČLS JEP. Je autorkou kapitoly Závislosti v učebnici *Psychiatrie a pedopsychiatrie* autorů Hosák a kol. V červnu 2008 byla jmenována soudní znalkyní v oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie.

Od 1. 1. 2017 pracuje na pozici zástupkyně přednosty pro LP Psychiatrické kliniky.

Doc. MUDr. Otto Kučera, Ph.D. přednosta Ústavu fyziologie LF HK

Docent Kučera se narodil 3. února 1977 v Chrudimi, kde v roce 1995 absolvoval Gymnázium Josefa Ressela. Ve stejném roce zahájil studium na Lékařské fakultě v Hradci Králové (studijní program Všeobecné lékařství), kterou v roce 2001 ukončil s vyznamenáním. Po promoci nastoupil jako asistent na Ústav fyziologie na zdejší Lékařské fakultě, kde současně zahájil postgraduální studium. To úspěšně absolvoval v roce 2005 obhajobou práce *Studium poškození a reparace hepatocytů po působení xenobiotiky v podmínkách in vivo a in vitro*. Habilitační práci v oboru Lékařská fyziologie obhájil v roce 2015 na své alma mater.

V pedagogické činnosti se od roku 2001 věnuje pregraduální výuce fyziologie v českém i anglickém jazyce. Mimoto vedl více než 10 studentů medicíny v rámci studentské vědecké odborné činnosti (SVOČ) a několik diplomových a bakalářských prací. Od roku 2011 se podílí na výchově postgraduálních studentů.

Hned po nástupu na Ústav fyziologie se připojil k výzkumné skupině experimentální hepatologie prof. Červinkové, kde se zaměřil na studium toxického poškození jater *in vivo* a hepatocytů *in vitro*, hepatoprotektivních látek a nealkoholového ztukovatění jater.

Od roku 2007 je členem Akademického senátu Lékařské fakulty v Hradci Králové za akademickou část. Od roku 2014 je členem redakční rady zahraničního časopisu *World Journal of Gastroenterology*.

Prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D.
vedoucí Katedry chirurgie

Prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D. se narodil 19. 5. 1958 v Brně. Maturoval na Gymnáziu J. K. Tyla v Hradci Králové a v roce 1983 absolvoval Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové, obor Všeobecné lékařství. Postupně získal atestace v oboru chirurgie a kardiochirurgie. Postgraduální doktorské studium úspěšně ukončil v roce 1998. Habilitační práci v oboru kardiochirurgie úspěšně obhájil v roce 2006. Tato práce byla v témže roce vydána jako monografie *Intraaortální balónková kontrapulzace* v nakladatelství Grada Publishing-Avicenum. Profesorem v oboru kardiochirurgie byl jmenován v roce 2014.

Po promoci nastoupil prof. Mandák do Fakultní nemocnice Hradec Králové jako sekundární lékař na Chirurgickou kliniku. V roce 1985 přešel na nově vzniklou kliniku kar-

diochirurgickou, na které působí dodnes. Zabývá se kardiochirurgií dospělých, především ischemickou chorobou srdeční. Jeho vědecká činnost je zaměřena především na vliv mimotělního oběhu na organismus. Je členem několika odborných společností, mimo jiné Evropské společnosti pro srdeční a hrudní chirurgii.

V roce 2001 začal prof. Mandák působit na hradecké Lékařské fakultě jako učitel na Katedře chirurgie, od roku 2011 pak ve funkci zástupce vedoucího katedry. Od 1. 1. 2017 byl na základě výsledku konkurzu jmenován vedoucím Katedry chirurgie.

V roce 2015 byl jmenován proděkanem pro výuku všeobecného lékařství (4.–6. r.) a výuku bakalářských oborů. Je garantem studijního oboru Všeobecné lékařství. Prof. Mandák je členem Kolegia děkana a Vědecké rady Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a členem Komise pro vědu a výzkum, poradního orgánu ředitele FN HK.

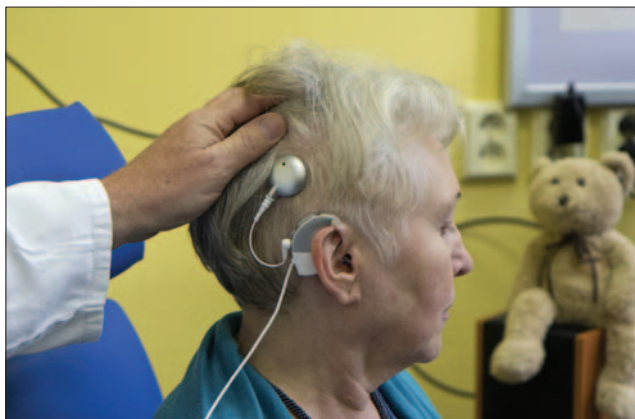
Rekreačně se věnuje turistice a sportu, především cyklistice a v zimě sjezdovému lyžování.

První kochleární implantace vracejí pacientům sluch

Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové provedli lékaři Kliniky ORL a chirurgie hlavy a krku před koncem roku 2016 první kochleární implantace a zařadili se tak mezi čtyři centra v České republice, která tyto zákroky pro navrácení sluchu provádějí. Dne 20. 1. 2017 bylo voperované zařízení pacientům poprvé zapojeno a oni mohli znovu slyšet.

Sluch je jeden z nejdůležitějších lidských smyslů a jeho trvalá vada způsobuje poruchu rozvoje řeči, abstraktního myšlení, nemožnost naučit se číst a psát. Ročně se v ČR rodí sto neslyšících dětí. Těžkou a trvalou sluchovou vadu má 1 z 1 000 novorozenců. Každý rok dochází u řady dospělých pacientů k výraznému zhoršení sluchové vady nebo až ke vzniku hluchoty.

„Kochleární implantát je propracovanou metodou rehabilitace neslyšících, která umožňuje nejen vnímání zvuků, ale i rozumění řeči a zlepšení nebo vytvoření vlastních řečových schopností. Zvukové vlnění je pomocí implantátu

Paní Marie – jedna z prvních pacientek implantovaných ve FN HK

přeměňováno v elektrické impulsy, které jsou kódovány a pak použity k přímému dráždění sluchového nervu. Kochleární implantát tedy představuje »náhražku« vnitřního ucha,“ říká prof. MUDr. Viktor Chrobok, CSc., Ph.D., přednosta kliniky ORL a chirurgie hlavy a krku FN HK.

Kochleární implantát je vhodný pro neslyšící děti optimálně do věku 2 let, aby se stihly naučit slyšet a mluvit než se v mozku uzavrou centra řeči. Dále pro ohluchlé větší děti (které se stihly naučit mluvit) a dospělé ohluchlé např. po zánetu mozkových blan nebo kvůli rychle se zhoršující sluchové poruše vnitřního ucha.

Ročně v ČR proběhne cca 100 kochleárních implantací u dětí a dospělých a to ve třech centrech v Praze, Brně a v Ostravě. Toto číslo je ale pětinové oproti západním evropským zemím. „V letošním roce plánujeme provést asi 10 implantací,“ dodává profesor Chrobok.

Vlastní operace implantátu je pouze jedním z kroků komplexní péče. Hlavní důraz je kladen na předoperační a pooperační péči. Součástí zařízení je i tzv. řečový procesor, který se musí po operaci opakovaně individuálně nastavovat (až několikrát měsíčně), často během krátkodobé hospitalizace. Časté dojíždění do vzdálených center bylo náročné především pro rodiče malých dětí, proto zde byla potřeba vytvoření dalšího centra.

Součástí kliniky je i foniatrické pracoviště, které pomáhá implantovaným rehabilitovat sluch a řeč. ORL klinika také velmi úzce spolupracuje se Základní školou pro sluchově postižené v Hradci Králové, která se těmto dětem díky svým zkušeným pedagogům, logopedům i psychologům dále věnuje.

Ing. Petra Sychrová
Prof. MUDr. Viktor Chrobok, CSc., Ph.D.

Nová magnetická rezonance ve Fakultní nemocnici Hradec Králové

Na Klinice onkologie a radioterapie FN HK byla dne 6. 12. 2016 oficiálně uvedena do provozu nová magnetická rezonance. Jedná se o jedno z nejmodernějších zařízení v Evropě Philips Ingenia MR-RT, které umožňuje využití pro plánování radioterapie přímo z výsledků MR a zkrátí čekací doby onkologických pacientů na polovinu.

Vzhledem ke kritickému počtu zařízení v kraji, k rostoucímu počtu onkologických pacientů a k rostoucí potřebě vyšetření magnetickou rezonancí, bylo logickým vyústěním pořízení nového přístroje. FN HK donedávna disponovala pouze dvěma přístroji magnetické rezonance pro všechny diagnózy. Řada pacientů léčených v rámci Komplexního onkologického centra FN HK z kapacitních důvodů nemohla vyšetření na MR podstoupit vůbec nebo byla odesílána na jiná pracoviště. Nový přístroj navýší kapacitu a zkrátí čekací dobu ze 4–6 týdnů na polovinu.

Komplexní onkologické centrum FN HK patří dlouhodobě mezi přední onkologická centra v ČR, a to jak v počtu léčených pacientů s jednotlivými nádorovými diagnózami, tak na spektrum léčebných modalit. Ročně centrem projde více než 10 tisíc pacientů.

Nově instalovaný přístroj bude využíván pro diagnostiku a plánování léčby zářením, a to jak pro zevní ozařování, tak pro vnitřní ozařování tzv. brachyterapii. „V rámci přípravy zevního ozařování MR umožní mnohem lépe definovat vlastní nádorový objem a díky tomu snížit radiační zátěž na oblast okolních zdravých tkání a orgánů a zlepšit kvalitu života po léčbě,“ říká prof. MUDr. Jiří Petera, Ph.D., přednosta Kliniky onkologie a radioterapie. MR bude využívána při plánování zevní radioterapie u nádorů v oblasti mozku a spodiny lební, vybraných nádorů ORL oblastí, sarkomů měkkých tkání, nádorů čípku děložního, nádorů prostaty, nádorů konečníku atd. Nový přístroj je jako první v ČR vybaven softwarem pro plánování radioterapie pouze s využitím magnetické rezonance. Tato novinka se však týká zatím pouze karcinomu prostaty.

Velkým pokrokem bude využívání MR při plánování vnitřního ozáření (brachyterapie). Tato metoda využívá zavedení zářiče přímo do oblasti nádoru, případně do oblasti lůžka nádoru. Po jejich zavedení proběhne zobrazovací vyšetření,

kteří umožní trojrozměrně naplánovat rozložení dávky tak, aby byl ozářen pouze objem, který ozáření má být, a současně byly maximálně šetřeny zdravé tkáně a orgány okolo tohoto objemu. „Díky této technologii brachyterapeutické metody nabízí mnohem konformnější ozáření (ozáření cílového objemu dostatečnou dávkou při maximálním šetření zdravých tkání a orgánů), než metody zevní radioterapie, včetně např. cyber-knife či protonové terapie,“ dodává profesor Petera.

„Nová MR navýší současnou kapacitu a bude kromě onkologicky nemocných sloužit pro diagnostiku neurologických, ortopedických i dalších pacientů,“ dodává prof. MUDr. Antonín Krajina, CSc, přednosta Radiologické kliniky.

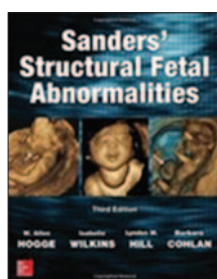
„Spolupráce společnosti Philips s Fakultní nemocnicí Hradec Králové ukazuje, jak mohou špičkové technologie ve spojení s odborností a oddaností lékařského personálu zvyšovat úroveň poskytované zdravotní péče,“ říká Aleš Kraina ze společnosti Philips.

Ve stejný den byl také předán výtěžek charitativního Kingspan běhu proti rakovině ve výši 319 000 Kč. Tento obnos bude využit na zakoupení aplikátoru pro brachyterapii děložního čípku kompatibilního s novou MR.

Ing. Petra Sychrová

Prof. MUDr. Jiří Petera, Ph.D.

UKÁZKY NOVINEK V LÉKAŘSKÉ KNIHOVNĚ

HOGGE, W. Allen, Isabelle A. WILKINS, Barbara COHLAN a Lyndon HILL. *Sanders' structural fetal abnormalities*. Third edition. New York: McGraw-Hill Education, 2016. ISBN 978-1-259-64137-4.

Uznávaná učebnice týkající se diagnózy a léčby abnormalit plodu. Kompletně aktualizované vydání.

POTSIC, William P., Robin T. COTTTON, Steven D. HANDLER a Karen B. ZUR. *Surgical pediatric otolaryngology*. Second edition. New York: Thieme, 2016. ISBN 978-1-60406-772-9.

Přepřacované vydání publikace poskytuje čtenářům instrukce, jak provádět chirurgické zákroky nezbytné k léčbě dětí trpících potížemi hlavy a krku. Tento atlas zahrnuje běžně prováděné postupy v dětské otorinolaryngologii.

Pevnost Boyard a Nadační fond Kolečko

Televize Prima odvysílala několik dílů české verze soutěže Pevnost Boyard. Tým ve složení Jan Čenský, Eva Decastelo, Lukáš Langmajer, Dušan Chrástek a Karel Hynek celou výhru v hodnotě 127 200 Kč věnoval Nadačnímu fondu Kolečko. Peníze byly použity na částečnou obnovu zastaralého vybavení pokojů lůžkového oddělení Centra dětské traumatologie Fakultní nemocnice Hradec Králové. Od prosince tak mají malí pacienti a jejich doprovod k dispozici funkční, bezpečné a krásné stolký k lůžku v pastelových barvách. Dne 26. 1. 2017 přijeli členové úspěšného týmu osobně tento dar předat.

„S Nadačním fondem Kolečko spolupracuje naše centrum už delší dobu. Pořádáme společně preventivně-vzdělávací akce a Kolečko nám pomáhá získat finance na zařízení, na která často naše vlastní zdroje nestačí. Věřím, že díky aktuálnímu daru bude pobyt malých pacientů na našem oddělení zase o něco příjemnější,“ říká MUDr. Jindřich Preis, Ph.D., FEBPS, vedoucí lékař Centra dětské traumatologie FN HK.

„Chvilu, jako je to dnešní setkání, jsou tou nejhezčí součástí naší práce. Vybavení jsme lůžkovému oddělení slibovali několik let, letos se na nás usmálo štěstí díky televizi Prima. Bylo

pro nás ctí být jednou z neziskových organizací podpořených v rámci českého vysílání Pevnosti Boyard. A je třeba říct, že v historii Kolečka žádný donor nepřinesl takovou obět jako členové vítězného týmu,“ říká Linda Jandová, předsedkyně dozorčí rady NF Kolečko.

Nadační fond Kolečko od roku 2004 podporuje finančně a materiálně Centra dětské traumatologie a realizuje programy prevence úrazů dětí zejména v silničním provozu. Hlavním cílem je zlepšit a urychlit proces léčení pomocí moderních přístrojů a pomůcek a zpříjemnit pobyt v nemocnici. Dětskému úrazovému centru Fakultní nemocnice v Hradci Králové poskytl nadační fond Kolečko finanční prostředky a materiální vybavení v celkové hodnotě 1 017 812 Kč. Více na www.kolecko.cz

Kapka naděje pro FN HK

Tkáňová ústředna Fakultní nemocnice Hradec Králové získala od Nadačního fondu Kapka naděje nový skladovací kontejner v hodnotě téměř 600 000 Kč. Kontejner je určen ke skladování kryokonzervovaných tkání, především pupečnickové krve a hematopoetických buněk. Takto hodnotný přístroj mohla Kapka naděje zakoupit díky daru pana Matěje Mira, který vložil právě do tohoto nadačního fondu jeden milión Shell Club Smart věrnostních bodů, kdy za každý darovaný bod společnost Shell poslala na konto Kapky naděje jednu korunu. Přání pana Matěje Mira bylo, aby část prostředků byla věnována zpět do FN Hradec Králové, a to na podporu hemato-onkologického transplantačního programu.

Tkáňová ústředna FN HK patří vzhledem ke svému založení v roce 1952 k nejstarším tkáňovým zařízením na světě. Je moderním multifunkčním zařízením splňujícím veškeré požadavky dané platnou národní legislativou i směrnici Evropského společenství. Transplantační program s použitím krvetvorných buněk je ve FN HK rozvíjen od roku 1976, kdy byla provedena první sourozenská alogenní transplantace kostní dřeně po předchozím vyšetření HLA systému. V současné době je každý rok ve FN HK – IV. interní hematologické klinice provedeno přibližně 90 transplantačních výkonů s převodem krvetvorných buněk.

Za FN HK poděkoval za dar ředitel prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., dále přednosta IV. interní hematolo-

gické kliniky, doc. MUDr. Pavel Žák, Ph.D. a prim. MUDr. P. Měřička, Ph.D. Za NF Kapka naděje byla na předání daru přítomna paní Ester Švarcová, paní Vendula Pizingerová a ředitel Shell Czech Republic Petr Šindler. Prim. MUDr. P. Měřička Ph.D. provedl účastníky Tkáňovým zařízením a vysvětlil, jak jsou skladovány kryokonzervované štěpy pupečnickové krve.

doc. MUDr. Pavel Žák, Ph.D.

přednosta IV. interní hematologické kliniky FN HK

Prim. MUDr. P. Měřička vysvětluje uskladnění kryokonzervovaných štěpů – pupečnickové krve

Aktuality z Ministerstva zdravotnictví

Ministerstvo řeší v současnosti řadu klíčových norem, a zatímco novelizace zákona č. 95/2004 Sb., protikuřácký zákon či zákon o léku prezident republiky podepsal, další stojí ještě před branami legislativní mašinerie. Zejména novelizace zákona č. 96/2004 Sb. si vyžádá samostatnou diskusi. Obecně však nejširší spektrum zaměstnanců fakultních nemocnic i lékařských fakult musí logicky zajímat, jak mají být řízeny nemocnice.

Stát reprezentovaný Ministerstvem zdravotnictví musí nastavit pravidla tak, aby byla zajištěna odpovídající dostupnost zdravotní péče, byla definována minimální síť zdravotnických zařízení a poskytovaná péče při racionálně definované kvalitě byla ufinancovatelná. Zdánlivě jednoduchá řešení nemusí vždy snadno vést k cíli, neboť zdravotnictví je obrovské politikum a jakékoliv změny v síti jsou před volbami smrtícím koktejlem, přinejmenším na lokální úrovni. Postupně však dochází k situaci, že v rámci nutnosti zabezpečit další rozvoj zdravotního systému při omezeném zdrojovém rámci a neustále akcentovaném tlaku na navyšování mezd, a zároveň stále postupující personální nenaplněnosti, je zásadní změna nutností. Systém vyžaduje odstranění duplicit a multiplicít. Sítotvorná role pojišťoven bohužel nenaplnila původní předpoklady, neboť zdravotní pojišťovny rozhodně nejsou apolitické, jak se někteří snaží tvrdit, a razantní zásahy formou neuzavírání či vypovídání smluv nejsou příliš časté. Naše místy až přebujelá síť zdravotnických zařízení logicky musí projít jistou formou racionální redukce a určitá forma „kanibalizace“ může částečně vyřešit současný nedostatek specialistů. Jistě je také nutné změnit podmínky a dosáhnout personální stabilizace i zvýšením průchodnosti lékařskými fakultami. To je však běh na dlouhou trať a my stojíme před palčivými úkoly dneška.

Čeká nás změna investiční strategie při očekávaném výpadku evropských prostředků a nutnosti nahradit přístrojovou techniku nevytvářející odpisy. Rovněž je třeba řešit obrovskou investiční podfinancovanost v oblasti budov odhadovanou na mnoho desítek miliard korun. Proto bude záměrem MZd vytvořit fond, který umožní investice financovat. Je předpoklad, že by ročně dotoval cca 1 miliardou přístrojové vybavení a cca 4 miliardami investice do budov. To však není možné bez omezení. Cílem bude vytvořit síť univerzitních nemocnic na půdorysu stávajících fakultních nemocnic, dále krajských nemocnic a tuto síť doplnit předem definovanými „okresními“ nemocnicemi, aby v každém okrese bylo jedno garantované velké lůžkové zařízení. Tato zařízení by právě měla nárok na investiční financování z výše zmíněného fondu.

Transformace fakultních nemocnic na neziskové univerzitní nemocnice je nutností. V současné době sice poněkud hekticky připravovaný zákon má však už jasné kontury a je pravděpodobné, že nové univerzitní nemocnice bude řídit rada, kam 3 zástupce bude nominovat MZd, 1 MF, 2 příslušná univerzita a 1 bude reprezentovat zaměstnance vlastní nemocnice. I když se v současnosti vedou intenzivní diskuse, jestli univerzitních nemocnic má být 9 či více, to podstatné je vytvořit normu, která umožní nemocnicím využívat některé

běžné ekonomické instrumenty, a tak stabilizovat svoji situaci. Zákon má být předložen na vládu do konce února 2017, jinak nemá reálnou naději na schválení v současném volebním cyklu. Nová forma umožní MZd, jako zřizovateli, mít vliv na chod univerzitních nemocnic, avšak v klíčových otázkách, které se týkají lékařských fakult, bude muset respektovat jejich názor. Dvojkolejnost v zaměstnanosti personálu obou institucí sice nový zákon neřeší a vzhledem k minulým diskusím tuto ambici ani neměl, nepochybně je však rámcem, který může přinést stávajícím fakultním nemocnicím řadu pozitiv.

Prof. MUDr. R. Prymula, CSc., Ph.D.

HUMOR LÉČÍ...

PŘES HRANICI, PANE DOKTĚRE? ZA KOSTELEM DOPRAVA!

TU PROTÉZU SI MUSÍTE LÍP ČISTIT, PANE, MÁTE TAM DVA KAZY.

autor Lubomír Lichý
www.lichy-kresby.cz

XXI. vědecká konference LF a FN HK

Lékařská fakulta UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové již po jedenadvacáté společně uspořádaly Vědeckou konferenci. Konala se dne 25. ledna 2017 v budově teoretických ústavů LF HK. Tradičně ji zahajovali oba nejvyšší představitelé obou institucí – děkan Lékařské fakulty prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc. a ředitel Fakultní nemocnice prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c.

Prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc. zahajuje konferenci

Společně zahájení oběma nejvyššími osobnostmi fakulty i nemocnice je tradicí, která je víc než symbolická – obě instituce spolu sdílejí nejen výuku resp. její zajištění, ale často i výzkumné projekty. Po celý den byly ve třech sekcích prezentovány projekty a jejich výsledky, řešené v jedné či druhé instituci, či často v obou současně; a nezdídko i ve spolupráci s jinými vědeckými pracovišti.

Všichni autoři předem zaslali abstrakta svých sdělení (v anglickém jazyce) a ta byla (též již tradičně) zpracována grantovým a zahraničním oddělením (poděkování patří především paní Anetě Frydrychové, dříve Silberové) do sborníku. V plném znění je sborník na webových stránkách fakulty, a to i k volnému stažení (ve formátu pdf).

Zde přinášíme velmi stručné body, a to tentokrát nikoliv jen z vybraných, ale ze všech přednesených sdělení. Tím se tato forma ohlédnutí za vědeckou konferencí liší od loňské zprávy v tomto časopise, kdy do „ohlédnutí“ byly vybrány prezentace jen některé. Hlavní důvody, které nás k této změně vedly, jsou tři: (i) prezentací bylo tentokrát hodně a výběr z takového počtu nemusí, resp. opravdu nemůže být objektivní, už i vzhledem k tomu, že některé projekty byly krátkodobé, jindy byly prezentovány finální zprávy déle trvajícího řešení; (ii) přehled všech prezentací, byť velmi stručně podaný, může pomoci k orientaci v tom, co vše se na fakultě a v nemocnici zkoumá (není toho vůbec málo!); (iii) konečně a hlavně – letos byly prezentovány nikoliv jen grantové projekty hrazené z „externích“ zdrojů (AZV, GAČR, GAMA, a dokonce i rámcový evropský projekt), ale i projekty tzv. institucionální podpory FN HK.

Všichni předsedající byli tak laskaví, že se uvolili krátce komentovat všechny práce, které v jejich sekci zazněly (s poslední sekcí velmi pomohl MUDr. Tomáš Soukup, Ph.D., z 2. interní gastroenterologické kliniky).

První sekcí vedl prof. Ing. Zdeněk Fiala, CSc. Zaznělo celkem 6 příspěvků, dva z oblasti in vivo experimentů (na zví-

řeti) a čtyři byly zaměřeny klinicky. Jedna studie byla mezinárodní.

MUDr. Slavomír Blažej se ve své dvouleté chirurgicky zaměřené studii provedené na velkém experimentálním zvířeti (prase, tj. druh již bližší člověku) zaměřil na srovnání různých technik při řešení anastomózy tlustého střeva, konkrétně na porovnání prokrvení v definovaném čase 120 minut po konstrukci anastomózy. Chirurgický výkon vždy doprovází snížení mikrocirkulace ve tkáni, avšak tento nežádoucí jev je minimalizován při anastomóze tkáňovým lepidlem či „staplerem“, pokud srovnáváme s konvenční metodou.

MUDr. Radek Štichhauer se v chirurgicky zaměřené dvouleté studii a také na zvířecím modelu (tentokrát však na potkanech) zaměřil na možnosti reparace peroperačního iatrogenního poškození vas deferens, což je relativně nikoliv vzácná chirurgická komplikace operace inguinální hernie u dětí a není dosud stanoven algoritmus řešení. V celkem 7 skupinách experimentálních zvířat testovali 7 možných postupů. Jeví se, že nejlepší výsledky byly získány při reparaci metodou spojení s užitím absorbovatelného materiálu.

Prof. MUDr. Jan Libiger, CSc. prezentoval pětiletou studii z oblasti léčby schizofrenie. Jde o projekt evropské studie (7. rámcový program EU, OPTiMiSE), s názvem *Optimization of treatment and anagement of schizophrenia in Europe*, hlavní řešitele prof. Dr. René S. Kahn, University Medical Center Utrecht; 19 spolupracujících center). Byly získány velmi cenné a rozsáhlé výsledky, nyní probíhá jejich detailní analýza, jejíž výsledky dle úmluvy mezi výzkumným konsorciem (Trial Consortium) a EU budou publikovány v roce 2017.

MUDr. David Neumann, Ph.D. seznámil s výsledky ověřování postupu přípravy potravinového substrátu s povoleným uvolňováním glukózy. Výsledky mohou mít velký význam pro „management“ (dětských) pacientů s diabetes mellitus 1. typu, avšak vzhledem k omezenému počtu subjektů jsou zatím pilotní.

Mgr. Marcela Chmelařová, Ph.D. prezentovala výsledky svého projektu z oblasti genomiky, kdy byly sledovány úrovně methylace vybraných genů u nádorů hlavy a krku. Výsledkem je nejen příspěvek k mechanismu kancerogeneze sinonazálních nádorů (mj. zjištění signifikantně vyšší metylace genu GATA5 u sinonazálních karcinomů ve srovnání s kontrolami), ale i návrh nástrojů pro nádorový screening. Studie se tedy z vědeckého pohledu jeví slibná a cenná.

Prof. MUDr. Milan Bláha, CSc., mezinárodně uznávaný expert v oblasti aferetických metod, prezentoval možnost využití enzymu konvertázy subtilisin/hexin 9 (proprotein kináza PCSK9) v diagnostice a léčbě věkem podmíněné makulární degenerace metodou reoferézy. Počet pacientů

je relativně velký (19 osob) a výsledky jsou pozitivní, tj. pro tuto závažnou chorobu by bylo možné tímto způsobem získat alespoň částečné řešení.

Druhou sekci vedl **prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D.** a zaznělo zde celkem 7 prací. Opět, jejich rozložení bylo napříč teorií i klinickou praxí.

MUDr. Miroslav Fajfr, Ph.D. se zaměřil na detekci rezistence k acykloviru u izolátů herpes simplex viru pomocí

metod sekvenční analýzy, s cílem resp. zavést a validizovat tuto metodu pro praxi. Autoři skutečně zjistili asociaci definovaných genů se sedmi případy rezistence na acyklovir (i foskarnet) u imunokompromitovaných (hematologických) pacientů.

Doc. MUDr. Martin Vališ, Ph.D. prezentoval výsledky sledování změn koncentrace donepezilu (lék užívaný ke zmírnění příznaků demence u Alzheimerovy nemoci) v mozkomíšním moku po orální aplikaci. Zatímco plasmatická koncentrace byla 12 a 24 hodin po podání prakticky shodná, koncentrace v cerebrospinnální tekutině byla významně vyšší po delším časovém intervalu. Toto originální zjištění může napomoci v klinickém rozhodování o dávkování léku.

MUDr. Karel Mědílek, FRCP v klinické kardiologické studii srovnával dobutaminovou zátěžovou echokardiografii (která je technicky jednodušší, avšak není bez rizik spojených s podáním dobutaminu) s echokardiografií s dynamickou zátěží (která je však pro vyšetřujícího i pacienta technicky náročnější, je však považována za „standard“). Při metodě s dobutaminem byl pozorován vyšší vzestup hsTnT ve všech časových intervalech; definitivní zhodnocení však je (zatím) limitováno vyšším věkem této skupiny.

MUDr. Jan Trlica, Ph.D. retrospektivně analyzoval letalitu traumatické ruptury hrudní aorty v regionu našeho Traumacentra. Tato retrospektivní statistická studie přináší zajímavé výstupy, důležité nejen pro vlastní traumatologii, ale např. i pro soudní praxi.

Prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D. zkoumal v experimentu na zvířeti (prase) metodou mikrodialýzy vliv selektivní ventilace na koncentraci antibiotika v plicní tkáni. Cílem této pilotní studie bylo monitorovat dopad selektivní ventilace a plicní atelektázy na tkáňovou koncentraci profylakticky používaného antibiotika (cefuroxim) během hrudní operace. Hladiny ve tkáních byly srovnávány s plasmatickou koncentrací. Výstupy jsou originální a mohou přinést nové

informace, využitelné i v klinické praxi, jak aplikovat antibiotika při srdečních a plicních operacích.

MUDr. Petr Hušek se spoluautory studoval význam epigenetických změn u urologických malignit, konkrétně stav metylace pro predikci odpovědi na BCG vakcinu u pacientů s high-grade tumory močového měchýře nezasahujících do muskulatury. Uzavírají, že metylace určitých tumor-supresivních genů může pravděpodobně být využita pro predikci odpovědi na tento způsob léčby. Jde o výzkum, který je sice nyní spíše teoretický, resp. na úrovni vědeckého hledání, v budoucnu může být však velmi důležitý.

Mgr. Ing. Ivana Bubancová se zaměřila na sledování metylace DNA vybraných genů a porovnávala nálezy s klinicko-patologickými charakteristikami u ovariálního karcinomu, metylace byla studována i u kontrolní skupiny (bez ovariálních změn). Zatímco u všech kontrol metylace dvou hlavních studovaných genů (HNF1B a GATA4) byla zjištěna, u ovariálních tumorů byla nalezena v jedné třetině resp. až téměř v jedné polovině nálezů. Navíc, použitá metoda sledování metylace je inovativní a autoři navrhují jakým směrem dále studovat epigenetické změny u tohoto typu tumoru.

Třetí sekci předsedala **prof. MUDr. Sylvie Dusilová Sulková, DrSc.** (a jak již uvedeno, svými zápisky z prezentací i diskusí ke zpracování následného textu velmi pomohl **MUDr. Tomáš Soukup, Ph.D.**). Zaznělo celkem 11 prací, opět každá s jiným zaměřením, což opět umocnilo vjem, jak široký výzkum se na fakultě i v nemocnici řeší. Je nejen mým přáním (S.DS.), ale jistě i přáním autorů, jejich spolupracovníků (či školitelů), aby tento výzkum byl nejen dotažen do úspěšných a užitečných výsledků, ale aby tyto výsledky byly co nejlépe prezentovány nejen na naší konferenci, ale k tomu i ve finální podobě v hodnotných časopisech.

MUDr. Filip Gabalec, Ph.D. se spoluautory se zaměřili na podrobné zkoumání molekulárních a biologických vlastností adenomů hypofýzy (korelace dysregulovaných proteinů a receptorů s imunohistochemickým vyšetřením; proteomická analýza). Hledají vhodný marker, který by v ideálním případě měl být (pomocným) ukazatelem k určení radikalitě chirurgického řešení těchto adenomů.

MUDr. Jakub Dršata, Ph.D. prezentoval pilotní, ale úspěšné výsledky léčby akutního unilaterálního vestibulárního poškození, manifestujícího se náhlou ztrátou rovnováhy, pomocí rheohemafézy. Tato metoda patří mezi hemoeliminativní metod a IV. interní hematologická klinika dosahuje unikátních výsledků v její aplikaci, toto je jedna z prioritních aplikací. Výsledky byly ověřeny klinicky i pomocí funkčních testů. V pilotní práci však nepřekvapí, že zbývá dořešit řadu důležitých prvků, například vliv viskozity krve.

MUDr. Lukáš Školoudík, Ph.D. prezentoval novou možnost využití implantace mezenchymálních buněk a tkáňového lepidla v experimentu (zvířecí model) do kostního defektu středouší. Opět, výsledky jsou slibné, ale vzhledem k tomu, že pro tuto oblast chirurgie jde o novou a zatím experimentální metodu, je třeba je dále ověřit.

MUDr. Tomáš Soukup, Ph.D. se zaměřil na cirkulující mikro-RNA profil, resp. na jeho změny asociované s revmatoidní artritidou a s její léčbou i.v. methylprednolonom (5 dní, 125 mg/den). Bylo stanoveno všech 381 mikroRNA před

i po léčbě, z nich 1 jevíla signifikantní up-regulaci (MiR-149 stoupla až více než 22ti násobně), 6 mikro-RNA jevílo naopak pokles. Další detailnější analýza dat ukázala, že terapie glukokortikoidy významně zasahuje do mikro-RNA profilu a tyto změny mohou souviset nejen s vlastní nemocí, ale i s úrovní klinické odpovědi na kortikoidy.

RNDr. Alena Tichá, Ph.D. se zaměřila na tzv. frailty („křehké“) pacienty. Malnutrice a kachexie u pacientů s nádorovým onemocněním je závažným problémem. V postižené tkáni probíhá anaerobní glykolýza. To pravděpodobně vysvětluje sklon k metabolické acidóze těchto pacientů. Práce zkoumá vliv podávání silných kationtů a plně metabolizovatelných organických aniontů na acidobazickou rovnováhu a na biochemické vybrané ukazatele nutrice. Ukazuje se, že minimálně nutriční ukazatele zůstaly stejné (tj. dále v průběhu nemoci neklesaly). Diskuze vedla k úvahám o problematice „křehkých“ pacientů s jiným závažným chronickým onemocněním, například u dialyzovaného pacienta.

MUDr. Jan Mejzlík, Ph.D. prováděl testování pomůcky k aplikaci přesně definované velikosti tlaku (přítlaku) obvazu na chirurgickou ránu v experimentu na zvířeti. Metoda spočívá v intermitentní aplikaci (pulsy o délce trvání 3 sekundy) pneumatického tlaku. Výsledky ukázaly, že intervence byla jednoznačně spojena s lepším hojením než bylo pozorováno u kontrolní rány bez intervence. Podstatou metody však nemusí být vlastní přítlak, ale pulsní změny mikrocirkulace.

MUDr. Igor Guňka, Ph.D. a spoluautoři se zabývají využitím tzv. „near-infrared“ spektroskopie (NIRS) k monitoraci mozkové perfuze během karotické endarterektomie. Metoda monitoruje mozkovou perfúzi během operace v celkové anestezii na karotickém povodí za cílem snížení rizika ischemického postižení mozku během operace. NIRS spočívá v neinvasivním měření mozkové oxymetrie v oblasti frontálních laloků. Práci v zastoupení prezentoval jeden ze spoluautorů projektu, MUDr. Michal Leško ml.

Ing. Kateřina Hrochová vzbudila velkou pozornost i diskusi svou přednáškou nazvanou *Využití paralelního masivního sekvenování (MPS) pro sledování klonálních přestaveb receptorů na povrchu B lymfocytů*. Metoda je využitelná pro monitoring klonálních Ig u pacientů s akutní lymfatickou leukémií po léčbě, tj. ke sledování vývoje tzv. minimální reziduální choroby (MRD). Výsledky u 13 pacientů ukazují, že pro tento monitoring jde skutečně o slibnou senzitivní metodu. V diskusi mimo jiné zazněla otázka na možnost využití sledování profilu imunoglobulinů u jiných nemocí, například infekčních nebo autoimunitních nemocí. Dodatečná úvaha o tom, zda by metoda mohla přispět k rozlišení příčiny febrilií u nemocného s difusní nemocí pojiva (aktivita onemocnění, zejména SLE, vs infekční komplikace u imunokompromitovaného).

RNDr. Jana Nekvindová, Ph.D., prezentovala své výsledky při studiu exprese biotransformačních enzymů ve tkáni hepatocelulárního karcinomu. Histologické vzorky nádorové tkáně u 17 pacientů s hepatocelulárním karcinomem komparované s párovou nenádorovou jaterní tkání těchto pacientů ukazují na rozdílnou expresi genů/enzymů účastnících se v biotransformaci léčiv (například cytochromu). Výsledky mohou přinejmenším teoreticky znamenat vyšší výskyt ne-

žádoucích účinků léků u nemocných s rozsáhlým postižením jater hepatocelulárním karcinomem.

MUDr. Ondřej Dvořák přednesl výsledky výzkumu změn v metylaci DNA u hyperplazie endometria. Endometriální hyperplazie je rizikem rozvoje karcinomu endometria. Jsou diskutovány rizikové faktory pro tuto sekvenci, vnější faktory ovlivňující genovou expresi a vznik mutací (epigenetické faktory) nevyjímaje. Nejvýznamějším epigenetickým faktorem je metylace DNA. Samotná metylace DNA je ovlivněna zevními faktory prostředí. Autoři našli geny, jejichž zvýšená metylace je rizikovým faktorem pro vývoj karcinomu endometria. Diskuze byla cílena na budoucí praktické využití těchto informací pro screening pacientek s rizikem karcinomu endometria.

MUDr. Radomír Hyšpler, Ph.D. zkoumal v experimentu účinky molekulárního hydrogenu (vodíku), tvořeného fyziologicky v tlustém střevě při fermentaci rozpustných vláknin (např. inulinu). Po intraperitoneální aplikaci deuteria se významně zvýšily antioxidační vlastnosti. Dieta obohacená inulinem snížila oxidativní DNA poškození v kolonocytech. Autoři uzavírají, že hydrogen, který je netoxický a snadno dostupný, může mít příznivé metabolické účinky za různých patologických stavů včetně oxidativního stresu.

I když prezentace probíhaly celý den a bylo jich opravdu hodně, zdaleka nepostihly všechny projekty „oficiálně“ řešené na LF UK v Hradci Králové a/nebo ve Fakultní nemocnici Hradec Králové (samostatně či ve spolupráci s dalšími institucemi). Těchto „nepřednesených“ projektů, uvedených však ve sborníku plným názvem projektů, řešitelským kolektivem i vlastním abstraktem, je dalších 47! Ty však v našem ohlednutí pochopitelně nemohou být uvedeny, přesto odkazujeme čtenáře na výše zmíněný on-line dostupný a volně stažitelný „sborník“ na stránkách www.lfhk.cuni.cz, neboť stojí za to vědět i o těchto, často velmi důležitých, projektech. Mnozí z nás i z Vás (zejména z řad mladých kolegů a kolegů) se tím můžeme inspirovat při vlastních úvahách kam a jak směřovat naše vědecké kroky, kudy jít dopředu a v neposlední řadě, jak prohloubit spolupráci mezi nesmírně dobře vybavenou a aktivní teoretickou sférou naší fakulty a nepřebernými klinickými možnostmi, dostupnými v naší nemocnici.

Konference měla nejen slušnou návštěvnost, ale až překvapivě bohatou diskusi prakticky u všech přednášek, napříč teorií i praxí. Budeme se těšit na nové poznatky, jejich prezentaci s ještě větší návštěvností a neméně bohatou diskusi v lednu 2018!

Poznámky a komentáře z konference připravili a zpracovali:

prof. MUDr. Sylvie Dusilová Sulková, DrSc., proděkanka pro vědu

prof. Ing. Zdeněk Fiala, CSc., přednosta Ústavu hygieny a preventivního lékařství

prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D., proděkan pro výuku všeobecného lékařství (4.–6. ročník) a výuku bakalářských programů;

MUDr. Tomáš Soukup, Ph.D., 2. interní gastroenterologická klinika

Mezinárodní konference postgraduálních studentů

V závěru listopadu 2016 se v Hradci Králové sešli studenti doktorských studijních programů v biomedicíně na konferenci, kterou jistě můžeme označit jako „tradiční“. Lékařská fakulta UK v Hradci Králové ji pořádala již potřinácté. Tentokrát se konference účastnilo celkem 34 studentů, které vyslaly přední university a lékařské fakulty z deseti zemí: České republiky, ale i Gruzie, Holandska, Maďarska, Německa, Polska, Portugalska, Rakouska, Slovenska a Velké Británie. Zastoupení tedy skutečně reprezentativní a odpovídala tomu i kvalita přednášek. Nestalo se, že by někdo ze studentů prezentoval myšlenky vědeckých studií a pokusů ve stádiu úvah či přípravy; naopak prakticky vždy šlo o velmi cenné, konkrétní výsledky, podložené daty. Velmi často šlo navíc o výsledky, které přednášející již dokonce publikoval, a mnohé publikace byly ve velmi prestižních časopisech. Ne vzácně se objevily výsledky, které výrazně přesáhly naše představy o povinnostech studenta doktorského studijního programu.

Prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc. ve Výukovém centru zahajuje 13. konferenci studentů DSP

Přednášky byly tentokrát sledovány poněkud větším počtem našich lékařů, vědeckých pracovníků či studentů DSP, což je jen dobře – srovnání s tím, jak „dělají vědu“ jinde, je velmi důležité a přínosné. Přednášky ale pečlivě sledovala také odborná porota, složená ze špičkových odborníků. Také porota byla „mezinárodní“ – šlo o profesory z osmi Evropských zemí. Jejich úkolem bylo nejen podněcovat diskuzi a upozorňovat na pozitiva i negativa, ale také práce hodnotit. Jistě není a nebylo podstatou konference vytvářet mezinárodní soutěž – ono to ani v mezioborově pojaté akci úplně nelze. Porota proto hodnotila především tři aspekty: vědeckou kvalitu práce (včetně její inovativnosti), způsob a kvalitu přednesu (včetně obrazové dokumentace a kvality mluveného slova) a schopnost studenta v diskuzi reagovat na podněty ostatních a obhájit své výsledky a názory. V tomto smyslu je práce poroty rok od roku těžší – práce jsou z mnoha oborů a vysoce kvalitní, rozhodující většina studentů umí výborně přednášet a diskutovat. Lze jednoznačně konstatovat, že odborná úroveň je rok od roku vyšší.

O to cennější je skutečnost, že mezi třemi nejlepšími se po mnoha letech objevila i práce z České republiky, a to dokonce jako práce vítězná. V těsném „souboji“ porota rozhodla, že nejlepší byly tyto práce:

1. místo: Klára Roženková (2. LF UK, Praha): *Genetics and functional analysis of Czech patients with congenital hyperinsulinism.*

2. místo: Martijn Arts (Maastricht University, The Netherlands): *Matrix assisted laser desorption ionization mass spectrometry imaging (MALDI-MSI) as a tool to map the in situ spatiotemporal distribution of amino acids in tumor tissue: the next generation of molecular phenotyping.*

3. místo: Adél Jüngling (University of Pécs, Hungary): *The effect of early environmental enrichment and PACAP on monoamine levels in an aging rat model of Parkinson's disease.*

Je ale potřeba zdůraznit, že nejen tyto tři práce, ale naproti větší většina přednášek byla na úrovni, za jakou by se nemusel stydět žádný odborný kongres.

Hradecká konference je unikátní především v tom, že je zcela a naprosto mezioborová. To má samozřejmě dva aspekty: lze srovnávat jen obecnou vědeckou úroveň a ne práce ze stejného vědeckého oboru. Proto se na konferenci objevily velmi zajímavé přednášky o plicní hypertenzi, sepsi, problémech hepatologie, embolisaci portální žíly jako terapeutickém zásahu, o translační medicíně, ale také o distribuci aminokyselin uvnitř tumorové tkáně, kultivaci „on chip“, funkcích mitochondrií, nebo civilizačních chorobách typu Alzheimerovy choroby a mnoha dalších.

Ten druhý aspekt vychází z téhož: jde o mimořádnou příležitost seznámit se s výsledky a rozvojem jiného oboru, najít v tom inspiraci pro to, čím se zabývá sám a případně navázat kontakty. To je snad nejcennější na tradiční královéhradecké konferenci a ani letos tomu nebylo jinak. Poučení, věda, ale i osobní kontakty na mezinárodní úrovni jsou tím, čím je naše konference typická.

Prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc.
předseda odborné poroty

Prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., Klára Roženková, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc.

Seminář pro patology

V pátek 6. 1. 2017 se v Praze konal poprvé na území České republiky mezinárodní seminář pro patology AAF OMI Visiting Professorship. Seminář se podařilo uspořádat ve spolupráci s Americko-rakouskou nadací (The American Austrian Foundation AAF), Open Medical Institutem (OMI) a Výborem dobré vůle – Nadace Olgy Havlové.

Americko-rakouská nadace AAF vznikla v roce 1984 jako bilaterální organizace, která se ale postupně rozrostla do mezinárodní instituce spolupracující s neziskovými organizacemi, vládami i jednotlivci po celém světě. V roce 1993 pak byl založen Open Medical Institute, který představuje největší mezinárodní program vlastní AAF nadace a zaštiťuje organizaci vzdělávacích seminářů, stáží a edukaci přes internet. Právě týdenní semináře pokrývající široké spektrum medicínských oborů jsou velice vyhlášené. Konají se každý rok v Salzburgu a přednášky věnované aktuálním tématům v daných oborech jsou prezentovány špičkovými experty z univerzit ve Spojených státech a v Rakousku. V České Republice pak AAF OMI spolupracuje s Výborem dobré vůle Olgy Havlové, který zajišťuje zejména koordinaci přihlášek a výběrových řízení pro semináře v Salzburgu.

Osobně jsem měla možnost se salzburského semináře pro patology zúčastnit již dvakrát, a to v letech 2012 a 2014. Obě zkušenosti byly nedocenitelné. Semináře jsou pořádány pro limitovaný počet účastníků a dávají tak všem prostor k široké diskuzi s přednášejícími nad praktickými otázkami v daném oboru. AAF OMI následně nabízí možnost uspořádat tzv. *Satelitní symposium* nebo Visiting Professorship (hostující profesorskou návštěvu) s účastí některého z amerických lektorů, které předchází každoročnímu salzburskému týdennímu školení. Organizace takovéto návštěvy je svěřena absolventům některého z předchozích salzburských seminářů. Bylo pro mě proto velkým potěšením, že se nám v letošním roce podařilo získat souhlas k uspořádání Visiting professorshipu v České republice. Pozvání k hostování přijal prof. Steven Billings z Cleveland Clinic, USA.

Profesor Steven D. Billings je původem z Indianapolis, Indiana, USA, kde také dokončil rezidenturu v oboru patologie na Indiana University School of Medicine. Na atestaci navázal subspecializací v patologii měkkých tkání na Emory Univesity a v patologii kůže na Indiana University. V roce 2007 se stal součástí týmu Cleveland Clinic

na Tomsichově Institutu patologie a molekulární medicíny v oboru patologie měkkých tkání a zároveň je spoluedoucím dermatopatologické sekce při Dermatologické klinice Cleveland Clinic. V současné době je také profesorem clevelandské Lerner College of Medicine. Prof. Billings je autorem více než 200 článků v prestižních lékařských časopisech, dále autorem několika knižních kapitol i samostatné publikace o inflamatorních dermatózách.

V současné době se nejvíce věnuje patologii měkkotkáňových nádorů kůže s důrazem jak na morfologii, tak na nejnovější molekulární poznatky. Jeho silný důraz a záliba v edukaci ho přivedly v roce 2007 také do týmu lékařů, kteří spolupracují s AAF OMI a přednášejí právě v rámci salzburských seminářů v oboru patologie.

Vzhledem ke specializaci prof. Billingse byla hlavním tématem pražského semináře problematika kožní patologie. Toto téma určitě není pro svou obtížnost mezi patology až tak oblíbené a edukace v tomto podoboru je dosti náročná i vzhledem k faktu, že tato subspecializace je ve většině zemí rozštěpena i v rámci histopatologické diagnostiky mezi samotné patology a dermatology. Přesto – a nebo možná právě proto – byl k našemu potěšení o seminář velký zájem. Náplň přednášek pak pokryla komplexně pohled na diagnostiku širokého spektra lézí od zánětlivých až po nádorové.

V dopoledním bloku zazněla přednáška na téma melanocytární patologie se zaměřením na praktickou diagnostiku a rozlišení maligních a benigních pigmentových lézí. Druhá, velmi komplexní, přednáška byla na téma zánětlivých dermatóz, které jsou často doménou právě dermatologů, nicméně v rutinní praxi se s ní setkáváme i jako běžní diagnostici. Odpolední blok přednášek byl věnován jednak velmi specifickému tématu myxoidních tumorů měkkých tkání, a dále pak kapitole tzv. záludných měkkotkáňových lézí kůže.

Na akci dorazilo více než 70 patologů, a protože seminář

probíhal v angličtině, přijeli patologové nejen z České republiky (61), ale také z Polska (4), Německa (4), Slovenska (5) a dalších států Evropy. Posluchači měli především možnost ocenit vysokou edukativní úroveň přednášek, kvalitu obrazové dokumentace a hlavně pak skvělé školitelské vlastnosti prof. Billingse, který kladl důraz na praktické tipy do diagnostického života včetně osobních zku-

šeností se složitými případy, což postupně otevřelo diskuzi a dotazy ze strany posluchačů často přesahovaly i do přestávky.

Podle ohlasů a zpětné vazby měl seminář velký úspěch a doufám tedy v možnost opakování podobné akce v budoucích letech.

Závěrečné poděkování patří Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a Plynule.cz za pomoc při organizaci; Fakultní nemocnici Hradec Králové a Lékařské fakultě v Hradci Králové za zástitu nad akcí a prof. MUDr. A. Ryškoví, Ph.D., přednostovi Fingerlandova ústavu patologie, za odbornou garanci akce.

Více informací o činnosti AAF OMI a Salzburšských seminářích, které jsou určeny pro lékaře ze všech oborů medicíny a jsou zajímavou příležitostí pro postgraduální edukaci, je možno nalézt na následujících odkazech:

<http://www.aaf-online.org/index.php/home.html>

<http://www.aaf-online.org/open-medical-institute.html>

<http://www.aaf-online.org/index.php/omi-salzburg-medical-seminars.html>

<http://www.vdv.cz/projekty/salzburg-seminars/>

MUDr. Kateřina Kamarádová

Fingerlandův ústav patologie

Fotografie poskytl Výbor dobré vůle Olgy Havlové

Hradecké virologické dny 20 let celostátní konference virologů

Letošní již dvacátý ročník Hradeckých virologických dnů zařadil tuto celostátní virologickou konferenci mezi hradecké odborné lékařské konference s nejdelsí historií. V roce 1995 přišel tehdejší přednosta Ústavu klinické mikrobiologie FN HK a LF UK, prof. MUDr. Jiří Horáček, CSc. s podnětem konat každoroční setkání klinických virologů, která až dosud v portfoliu mikrobiologických konferencí chyběla. Tehdy v listopadu 1995 se nás sešlo asi 25 virologů, převážně pracovníků národních referenčních laboratoří, v hradecké Vile Kristýně, kde jsme debatovali nad tehdejšími prvními sazebníky výkonů a nad problémy, které přinesl, a kde jsme se rozhodli tato setkání opakovat každý rok. Do roku 2003 byl hlavním organizátorem a duší těchto setkání prof. Horáček, od roku 2004 až do dneška je po odborné i praktické stránce organizuje a vede vedoucí virologie ÚKMA a emeritní primářka, MUDr. Vlasta Štěpánová, Ph.D.

Po dobu 20 let konání Hradeckých virologických dnů, jak jsme každoroční setkání virologů nazvali, se místo této konference zapsalo mezi nejuspěšnější celostátní odborná setkání pracovníků v klinické mikrobiologii. Z počátku se jako místa konání této konference opakovaně uplatnila různá rekreační střediska, jako například Lázně Sedmihorky nebo Skalský Dvůr na Vysočině, ale od roku 2005 se Hradecké virologické dny konají každoročně v prostorách Nového Adalbertina v Hradci Králové. Přátelské prostředí, profesionální služby, příjemná atmosféra historického místa a zajímavý odborný program vysoké kvality každoročně přivádí na podzim na dva dny do Hradce Králové více než 150 virologů, mikrobiologů, infektologů, molekulárních biologů i odborníků z jiných klinických oborů z Čech, Moravy i Slovenska.

V ČR jediná virologická konference, Hradecké virologické dny, má každý rok své nosné odborné zaměření, v loňském roce to byl *Současný svět a virové infekce*. Toto široké téma vyvolalo mezi spřízněnou odbornou veřejností velký zájem a umožnilo prezentaci 27 přednášek a několika posterů. Dopoledne 12.10.2016 odbornou úvodní přednášku na téma virové infekce minulosti a současnosti přednesla dr. Štěpánová. Připomněla rozsáhlé a smrtící virové epidemie, význam virových infekcí pro dnešní měnící se spektrum pacientů a význam expresní virologické diagnostiky. Jako každoročně měl jednu z klíčových přednášek před-

nosta ÚKIA FN, prof. Krejsek, který diskutoval na téma *Jsme nyní odolnější vůči mikrobům?* Bohatě obrazově a schémata dokumentovaná přednáška jako vždy vzbudila velký ohlas. Úvodní blok přednášek pokračoval příspěvkem dr. Stejskala z FN Praha Bulovka o současných trendech v klinice a epidemiologii tropických virových nákaz. Tento blok přednášek doplnil prof. Chlábek, který pro nepřítomnost autora prezentoval přednášku prof. Prymulý: *Virus Zika – mediální výmysl nebo reálná hrozba*. Komplexní příspěvek o viru Zika s trefným názvem vyvolal velký zájem a bohatou diskuzi. Praktické zkušenosti s laboratorní diagnostikou infekce Zika prezentovala dr. Zelená ze ZÚ v Ostravě, která má tuto diagnostiku v rámci NRL pro arbovirové nákazy na starosti. V přednášce prof. Chlábka z FVZ University obrany byly představeny výsledky séroprevalenční studie HCV infekce u dospělých v České republice, na níž spolupracovali pracovníci virologie ÚKMA FN. Jako všude ve vyspělých zemích, i v ČR dochází k významnému růstu počtu infikovaných HCV a s tím spojenými dalšími medicínskými úkoly a léčbou. Pracovníci infekční kliniky FN Motol pod vedením prim. Hobstové potvrdili možnost posttransfuzního přenosu HCV i v současnosti. Stoupající trend ve výskytu infekce HIV v ČR i v Královéhradeckém kraji demonstrovali dr. Němeček z NRL pro HIV/AIDS, SZÚ Praha i dr. Beranová ze ZÚ v Hradci Králové. O možnostech zoonotického přenosu viru hepatitidy E informovala dr. Vaščíková z brněnského Výzkumného ústavu veterinárního lékařství.

Diskutující účastníci

Dr. Hrdý ze stejného pracoviště prezentoval svoje výsledky izolací norovirů ze vzorků vody a diskutoval o bezpečnosti užívání vodních zdrojů a stanovení rizik pojících se s kontaminací vod noroviry. Jak připomněla dr. Tachezy z pražské NRL pro papiloma a polyoma viry z ÚHKT, současná virologie a klinická medicína se musí také zaměřit na nádorové viry a prevenci nádorů, které vyvolávají.

Druhý den jednání HVD, 13.10.2016 byl zahájen příspěvkem dr. Hobzové, nemocniční hygieničky FN HK o virových původcích nosokomiálních nákaz. Velkou odezvu a diskuzi vyvolala přednáška doc. Růžka z Parazitologického ústavu AVČR v Českých Budějovicích o vývoji nových antivirotik proti viru klíšťové encefalitidy a viru Zika a o výsledcích autory provedených úspěšných experimentů. Brzy se snad dočkáme i klinických studií s těmito preparáty. Kolegyně z Kliniky infekčního nemocí FN HK, dr. Kračmarová a dr. Rumlarová, se zabývaly klinickými komplikacemi chřipky a parvovirových infekcí u dětí. Přednášky kliniků na HVD jsou již tradiční, vždy velmi vítané a jsou jejich nedílnou součástí. O nových a emergentních respiračních nákazách hovořila dr. Jiřincová z NRL pro chřipku SZÚ. Zmínila nejen nové koronaviry, ale též emergentní potenciál zvířecích a ptačích virů chřipky. Využití nových metod molekulární biologie v diagnostice virových infekcí bylo věnováno několik přednášek (dr. Janečková, dr. Teislerová, dr. Bartková). Dr. Plíšková z ÚKBD FN HK představila praktické využití sekvenace v rutinní diagnostice, dr. Fajfr z ÚKM FN HK a dr. Labská ze SZÚ Praha využití sekvenace pro průkaz rezistence kmenů herpes simplex viru na antivirotika. Současné výsledky dr. Fajfra detekující vysoký počet rezistentních kmenů HSV jsou překvapující. Dr. Hubáček z FN Motol, který se dlouhodobě zabývá infekcí herpetickými viry u imunosuprimovaných pacientů, přednesl svoji práci *EBV asociovaná lymfoproliferativní nemoc u pacientů po alogenní transplantaci hematopoetických kmenových buněk*.

Ukončení konference zleva doprava: dr. Štěpánová, dr. Helm a dr. Němeček

V závěrečné prezentaci provedla dr. Štěpánová stále plně auditorium 20 lety Hradeckých virologických dnů prostřednictvím bohaté fotografické dokumentace současných i již jen vzpomínaných kolegů.

Kromě bohaté diskuze po odborných příspěvcích došlo jako vždy i k oblíbeným neformálním diskuzím v kuloárech a přátelskému posezení s vínem a občerstvením při večerním neformálním společenském programu v refektáři Nového Adalbertina, kde dobrou náladu podbarvila příjemná hudba hradecké hudební skupiny.

Jubilejní Hradecké virologické dny, již 20. celostátní setkání virologů v Hradci Králové, byly velice úspěšné. Můžeme se těšit na letošní 21. Hradecké virologické dny, které se zase v Novém Adalbertinu budou konat ve dnech 26. a 27. září 2017. Téma konference bude opět široké a bude zahrnovat současné možnosti komplexní laboratorní diagnostiky virových infekcí. Věřím, že laskavý čtenář tohoto příspěvku byl programem loňských Hradeckých virologických dnů natolik zaujat, že jej v září 2017 na naší konferenci uvítáme.

MUDr. Vlasta Štěpánová, Ph.D.

Odborné akce

29. 3. 2017	Hradecký den rehabilitační a fyzikální medicíny, Výukové centrum LF UK HK
30. 3.–1. 4. 2017	Seminář mladých patologů a Kongres českých patologů, Litomyšl
6.–7. 4. 2017	Moravské urologické sympozium, Dlouhé Stráně
20.– 22. 4. 2017	XXI. Hradecké pneumologické dny, Univerzita Hradec Králové
21.– 22. 4. 2017	7. mezioborové sympozium – Komplexní vyšetření u náhlých a neodkladných ORL stavů, učebny Psychiatrické kliniky, FN HK
21.– 22. 4. 2017	X. východočeské perinatologické dny, Deštné v Orlických horách
26. 4. 2017	Jarní mezioborový seminář – Zvláštnosti péče o seniory, posluchárna L. Sazamy, Stomatologická klinika
28. 4. 2017	5. český video-seminář – urologie, Výukové centrum LF UK HK
3.–5. 2017	XXIV. postgraduální kurz v neurochirurgii, Nové Adalbertinum HK
12.–13. 5. 2017	16. setkání lékařů ČR a SR – Alergie, imunita a bronchiální obstrukce – léčba dospělých a dětí, Smetanův dům a Zámek Litomyšl
18.–20. 5. 2017	XXIV. česko-slovenská konference o trombóze a hemostáze, Kongresové centrum Aldis, HK

XX. Szamův den – Zubní dřev ve zdraví a nemoci

Dne 11. listopadu 2016 se uskutečnil již dvacátý, jubilejní ročník Szamova dne, jehož organizátory byly Stomatologická klinika LF UK a FN Hradec Králové společně s Českou stomatologickou společností ČLS JEP.

Při slavnostním zahájení konference promluvili ředitel FN HK prof. MUDr. V. Palička, CSc., a v zastoupení děkana LF UK v Hradci Králové proděkanka doc. MUDr. A. Stoklasová, CSc. Z pracovních důvodů se za nepřítomnost na konferenci omluvil předseda České stomatologické společnosti ČLS JEP prof. MUDr. Z. Broukal, CSc.

Stěžejním tématem této stomatologické konference se stala zubní dřev, tedy tkáň, s níž se stomatologové při své každodenní práci pravidelně setkávají. Přednášky však byly koncipovány z různých úhlů pohledu na tuto jen zdánlivě stomatologicky specifickou problematiku. Posluchači měli možnost seznámit se v přednášce doc. MUDr. Y. Mazurové, CSc. se současnými poznatky o histologické skladbě zubní dřev, jejích funkcích, reparačních a regeneračních schopnostech, a v přednášce hostujícího MUDr. P. Krejčího, CSc., z Kliniky zubního lékařství LF UP a FN v Olomouci, o jejích vztazích ke geneticky podmíněným zubním a kraniofaciálním anomáliím, při nichž jako nespecifický projev nejruznějších vývojových poruch dominuje v dentici taurodontismus. Velmi zajímavé a podnětné bylo navazující sdělení MUDr. J. Suchánka, Ph.D., zástupce přednosta královéhradecké Stomatologické kliniky pro LP, o různých liniích kmenových buněk, jež se v zubní dřevě vyskytují. Vitální zubní dřev intaktních stálých i dočasných zubů je totiž v současnosti jedním z nejvýznamnějších zdrojů těchto buněčných elementů schopných dlouhodobé viability a různých typů diferenciace v laboratorních podmínkách.

Skupina dalších sdělení byla zaměřena převážně na kli-

nickou problematiku týkající se zubní dřev. MUDr. M. Kapitán, Ph.D., se zabýval možnostmi odpovědi zubní dřevě na nejruznější škodliviny ze zevního prostředí, jimiž jsou v současnosti nejčastěji zubní kaz a úrazy zubů. Jeho kolegyně MDDr. N. Pilbauerová v přehledovém sdělení nastínila současné zásady endodontického ošetření. Specifiky této problematiky v dětském věku se zabývala doc. MUDr. R. Koberová Ivančaková, CSc. Je nutno dodat, že se jedná o jeden z nejobtížnější realizovatelných způsobů ošetření jak dočasných, tak stálých zubů, mnohdy s nedokončeným vývojem kořene, a to i v současné době disponující mnoha moderními přístroji a materiály. Další přednášky pracovníků Stomatologické kliniky MUDr. V. Radochové, Ph.D., MUDr. R. Mottla a MUDr. L. Vavříčkové, Ph.D. poukázaly na mnohdy problematiku osud zubní dřevě při úrazech zubů a závažného zubního aparátu, při chorobách závažného zubního aparátu, ale i při protetickém ošetření spojeném s potřebou preparace a broušení vitálních zubů. Jasně bylo řečeno, že stavu zubní dřevě a její ochraně někdy není věnována v těchto situacích adekvátní pozornost, neboť poměrně často dochází za různě dlouhou dobu k tzv. pozdním komplikacím těchto stavů, které mohou i zásadním způsobem negativně ovlivnit úspěšnost předchozího ošetření.

Poslední část odborného programu naplnila kazuistická sdělení z klinické praxe, demonstrující závažné, relativně často medicínsky nejednoznačné situace, s nimiž pacienti na Stomatologickou kliniku a do zdejší Fakultní nemocnice v současnosti přicházejí – hematogenní rozsev bakteriální infekce odontogenního původu, závažné zánětlivé komplikace plynoucí z neléčených úrazů zubů v dětském věku, obtížně léčitelné léky indukované hyperplazie gingivy u polymorbidních jedinců, limitované možnosti terapie pokročilé parodontitidy, ageneze stálých zubů ve frontálním úseku chrupu. Autory těchto přednášek byli mladí lékaři Stomatologické kliniky – MDDr. E. Hašková, MDDr. O. Sobol, MDDr. O. Heneberk, MDDr. M. Šembera a MDDr. P. Krupka.

Podobně jako již v předchozích letech tvořili velkou část účastníků konference studenti lékařských fakult. Měli i tentokrát možnost vyslechnout nejen pouhou teorii, ale také řadu prakticky zaměřených, komerčně nezaujatých přednášek, což není v současné komercializované době v oboru stomatologie vůbec obvyklé. Organizátoři konference doufají, že účastníci XX. Szamova dne si z něho odnesli dostatek poznatků využitelných jak v dalším studiu, tak v jejich práci.

Doc. MUDr. R. Slezák, CSc.

Stomatologická klinika LF UK a FN HK

HABILITAČNÍ ŘÍZENÍ

Doc. MUDr. Iva Sedláková, Ph.D. (Porodnická a gynekologická klinika FN HK a LF HK)

docentem v oboru Gynekologie a porodnictví

habilitační práce: *Primární chemorezistence karcinomu ovaria*

Trinity College Dublin

Irsko je ostrovní stát zabírající pět šestin ostrova Irsko. Suverénním státem je od prosince 1937. Je nástupcem dominia, označovaného jako Irský svobodný stát, které vzniklo v prosinci 1921 po irské válce za nezávislost (1919–1921). Tehdy celý ostrov vystoupil ze Spojeného království Velké Británie a Irsko. Nicméně hned v prosinci 1921 se Severní Irsko připojilo zpět ke Spojenému království. Od roku 1949 je Irsko republikou.

Podnebí Irska je silně oceánské. Teploty jsou celoročně stálé a teplotních výkyvů je zde málo. Průměrné roční teploty se pohybují nad bodem mrazu (5°C v zimě a 15°C v létě). Toto podnebí umožňuje růst palem, vavřínů či myrt, které rostou běžně ve středomoří. Srážky jsou v Irsku časté a vydatné, většinou ve formě náhlých přeháněk. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že může začít pršet i z modrého nebe. Místní obyvatelé jsou na tato překvapení zvyklí, berou je s klidem a většinou ani nevytahují deštníky.

Dublin je hlavním a největším městem Irska, kde žije asi půl milionu obyvatel. V 10. století byl Dublin pouhou křižovatkou cest označovanou jako *Baile Áthe Cliath* (městečko u chráněného brodu) a toto jméno mu v irštině zůstává dodnes. Označení Dublin pochází z názvu vikingské pevnosti na řece Liffey (protékající dnešním Dublínem) *Dubh Linn*, což v překladu znamená tmavá louže či tmavá bažina.

Mezi zajímavá místa, která lze v Dublinu navštívit, patří Christ Church Cathedral (nejstarší katedrála v Irsku z roku 1038). Zde se v kapli Peace Chapel donedávna nalézalo nabalzamované srdce dublinského arcibiskupa ze 12. století, Laurence O'Toola. To však bylo za dosud nevyjasněných okolností zcizeno v březnu 2012. Dalším velmi zajímavým místem je St. Patrick Cathedral, která je největší irskou katedrálou z roku 1191. Zajímavostí je i to, že obě katedrály patří od roku 1558 protestantské církvi, ačkoliv drtivá většina obyvatel Irska (zhruba 90 %) je vyznání římskokatolického.

Mezi další pamětihodnosti patří Dublin Castle z roku 1204, stojící na místě původní vikingské pevnosti *Dubh Linn*, se sochou Spravedlnosti nad hlavní bránou hradu. Tato socha je zajímavá tím, že je otočená zády k městu, čímž výstižně symbolizuje spravedlnost britské nadvlády v letech minulých. Nemá zavázané oči a dešťová voda jí stéká z hlavy po paži a rukávu šatů do jedné z misek kovových vah, které drží v ruce a které stékající voda vychyluje z rovnováhy. Spravedlnost se tak mění podle aktuálního počasí.

Rozhodně stojí za to navštívit oblast „pravých“ irských pubů označovanou jako Temple Bar, O'Connell Street s mnoha obchody, Spire of Dublin (121 metrů vysoký kužel), O'Connell Monument a budovou Hlavní pošty, která byla dějištěm událostí Velikonočního povstání v roce 1916 a dodnes jsou na její fasádě patrné stopy po kulkách.

Neodmyslitelnou dominantou Dublinu je Guinness Storehouse, turisticky přístupná část pivovaru Guinness poblíž St. James's Gate. Tuto část pivovaru si pronajal jeho zakladatel Arthur Guinness dne 31. prosince 1759. Velkou kuriozitou je, že nájemní smlouva byla podepsána až do roku 9000, přičemž roční nájem činí 45 liber.

Mezi další turisticky navštěvovaná místa patří Phoenix Park, který je největším městským parkem v Evropě. V jeho severozápadní části sídlí dublinská zoologická zahrada. Název parku není odvozen od bájněho ptáka Phoenixe, i když se jeho socha nachází ve středu kruhového objektu v parku, ale od irského výrazu pro čistou vodu (pramen) „*fionn uisce*“, který zde vyvěrá. Ve Phoenix Parku se nachází Wellington

Monument, 62 metrů vysoký obelisk postavený na počest slavného dublinského rodáka, vévody z Wellingtonu, a dále Papal Cross, 35 metrů vysoký bílý kříž postavený v roce 1979 na památku návštěvy papeže Jana Pavla II.

Zvonice v areálu Trinity College Dublin a vítání nových pregraduálních studentů

Trinity College Dublin, plným názvem The College of the Holy and Undivided Trinity of Queen Elizabeth near Dublin (irsky: *Coláiste Thríonóid Naofa Neamhroinnte na Banríona Eilís gar do Bhaile Átha Cliath*) byla založena v roce 1592 Alžbětou I. jako univerzita pro protestantskou anglo-irskou vládnoucí vrstvu. Stojí za povšimnutí, že teprve až v roce 1970 zrušila katolická církev bojkot této univerzity a vyhlásila, že navštěvovat tuto školu není pro katolíky smrtelným hříchem.

V současnosti je univerzita otevřena široké veřejnosti. Od pondělí do soboty jsou nabízeny placené prohlídky univerzity s výkladem průvodců z řad studentů. Univerzitní kampus si ale turisté mohou prohlédnout i bez doprovodu. Největším pokladem Trinity College je Kniha z Kellsu (Book of Kells) z 9. století, která obsahuje čtyři evangelia psaná zdobným písmem. Odborníci tvrdí, že se jedná o nejhezčí ilustrovaný středověký rukopis. Další významnou památkou je Long Room neboli Old Library otevřená v roce 1732. Jedná se o 64 metrů dlouhou síň s klenutým stropem a okny po obou stranách. Nachází se zde nejstarší univerzitní knihy, včetně sbírky Shakespearova díla. Součástí areálu univerzity jsou také Trinity College Zoological Muzeum, Samuel Beckett Centre, kde jsou uváděna studentská představení,

a Douglas Hyde Gallery, kde jsou vystavována irská i zahraniční umělecká díla.

Koncem minulého roku jsme v rámci programu Erasmus+ (a s podporou Lékařské fakulty UK v Hradci Králové) absolvovaly tříměsíční výzkumnou stáž na pracovišti v Trinity Centre for Health Sciences v areálu St. James's Hospital, kde se věnují možnostem využití nanočástic a nanomateriálů v diagnostice a léčbě onkologických onemocnění, včetně paralelního sledování jejich negativních účinků na lidské zdraví. Výzkumná stáž byla dohodnuta v březnu 2016, kdy profesor Jurij Volkov a doktor Adrielle Prina-Mello, kteří toto pracoviště vedou, navštívili Lékařskou fakultu UK v Hradci Králové. Během svého pobytu na Trinity College Dublin jsme se zabývaly problematikou hodnocení možné

cytotoxicity a genotoxicity vybraného nanomateriálu. Takto získaná data jsou nyní doplňována měřeními na pracovištích LF a FN HK a jsou připravována pro společnou publikaci.

Výzkumná stáž byla pro nás po všech stránkách velmi přínosná. Získaly jsme zkušenosti s prací v mezinárodním týmu na cizím pracovišti a zkušenosti s navazováním nových pracovních kontaktů. Velmi si též ceníme překonání svých obav z jazykové bariéry a důležitého poznatku, že na našich pracovištích provádíme v daných oblastech výzkum na zcela srovnatelné úrovni.

MUDr. Andrea Málková

Ústav hygieny a preventivního lékařství, LF HK

Mgr. Tereza Švadláková

Ústav klinické imunologie a alergologie, LF HK

NOVÁ KHIHA

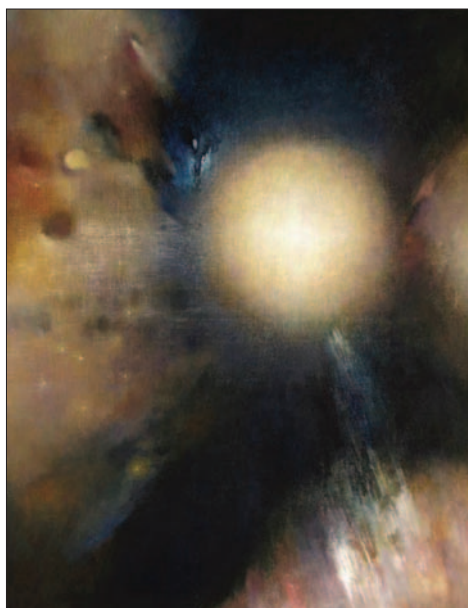
Pavla Koritenská: Příběh budovy Lékařské fakulty v Hradci Králové

Nová kniha je společným projektem Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové a Muzea východních Čech v Hradci Králové. Slavnostně byla představena veřejnosti dne 20. prosince 2016. Publikace vznikala prakticky dva roky a mapuje historické období let 1935–1947, zahrnuje jednak historii budovy v Šimkově ulici, ale také první roky hradecké Lékařské fakulty. Kniha přináší jednak řadu informací získaných cílenou badatelskou činností, ale také archivních materiálů a především historických fotografií, které dosud nebyly publikovány. Dobové fotografie a tiskoviny jsou doplněny fotografickou přílohou interiéru a exteriéru Lékařské fakulty. Tato příloha přináší mimo jiné srovnání historie a současnosti fakultní budovy.

Knihu je možné zakoupit v Muzeu východních Čech v Hradci Králové.

◀ *Architekt M. Rejchl, syn architekta budovy, se stal kmotrem nové knihy*

Kam za kulturou v Hradci Králové:

Zveme vás na prodejní výstavu

JOSEF BAVOR

vesmír v nás

10. 3. – 10. 5. 2017

Vernisáž proběhne 10. března od 18⁰⁰
v galerii Artičok v Hradci Králové

Absolvent Střední odborné školy výtvarné (syn V. Hollara) v Praze. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy vystudoval obory výtvarná výchova (profesoři C. Bouda, J. Putera, Z. Sýkora) a čeština. Od roku 1971 působí na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové jako anatomický malíř. Žitím jeho profese je vědecká ilustrace, spolupracuje s řadou odborných nakladatelství. Už dvanáct let externě na katedře výtvarné kultury Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Ve své volné malířské tvorbě, inspirované dlouholetým kontaktem s lékařskou vědou a morfologií lidského těla v rámci obecného řádu přírody, hledá souvislosti mikrosvíta a makrosvíta. V posledním období tvorby jeho zájem směřuje k duchovním reflexím univerzálních principů života. Je členem Unie výtvarných umělců, z.s. Hradec Králové, od roku 2007 jejím předsedou.

www.articok.cz
www.uvuhk.cz

VELKÁ VIZITA!

...v Hradci Králové za první republiky

24. března - 5. listopadu 2017

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

Péče o zdraví v Salonu republiky

ČÁST 1. „DOMÁCÍ LÉKAŘ“

Muzeum východních Čech v Hradci Králové připravilo pro návštěvníky v letošním roce výstavu s názvem Velká vizi- ta!, která chce představit historii zdravotnictví a sociálně zdravotní péče v Hradci Králové s důrazem na období první republiky. Jako kurátor výstavy bych touto cestou, tedy novým seriálem v časopise Scan, ráda zavedla nejen návštěvníky, ale i čtenáře do kouzelného období první republiky v Hradci Králové.

Po vzniku samostatného Československa docházelo v oblasti zdravotnictví k postupnému zlepšování sociálních a hygienických podmínek obyvatel a rozvoji lékařské péče. I nadále však lidé s oblibou pečovali o své zdraví sami pomocí zdravotní literatury a zdravotnických pomůcek. Výjimkou nebyli ani obyvatelé Hradce Králové a východních Čech.

DOMÁCÍ LÉKAŘ

Péči o zdraví v pohodlí domova byla v období první republiky věnována velká pozornost. Bylo běžné, že rodina měla „svého“ lékaře, který za jejími členy docházel do domácností a věnoval se jim od narození po celý život. Propagovala se správná životospráva, zdravá strava, dostatek spánku a pohybu. Lidé pečovali o své zdraví také sami. Zdraví šlo ruku v ruce s rozvojem osobní hygieny. Používaly se nejrůznější přístroje a pomůcky podporující tělesnou a psychickou kon-

Inhalátory zn. Desikta a Humana. 20.–30. léta 20. století

dici, horská slunce, různé typy ohřivačů, macerační přístroje k výrobě extraktů z bylin, nosní nálevky a inhalátory, speciální misky k vyplachování očí, irigátory určené k výplachům, klystýry a řada dalších pomůcek. K oblíbeným léčebným prostředkům stále patřily bylinné čaje, masti a nejrůznější výtažky z bylin. Vedle tištěných zdravotních rádců pomáhaly utužovat kondici a zlepšovat zdravotní stav také nejrůznější druhy masážních strojků nebo přístrojů pro domácí elektroléčbu. Firmy soutěžily v designu, účelovosti, využití strojků a pacient si mohl vybrat mezi desítkami značek. K propagaci a reklamě svých výrobků využívaly doporučení lékařských autorit a odborníků, pochvalné dopisy známých osobností nebo poděkování spokojených zákazníků.

K populárním značkám masážních strojků a přístrojů pro elektroléčbu patřily Avus, Elektroller, Mediosan, Milosan, Omega, Petrosan, Radomil, Sanax nebo Sanator. Pravidelné používání masážních strojků mělo pomáhat např. při nervových a srdečních chorobách, migrénách, bolestech zubů, při ženských chorobách, vyměšovacích problémech, nemocech zažívacího ústrojí, i při kosmetických potížích. Přístroje pro domácí elektroléčbu slibovaly zmírnit nebo dokonce

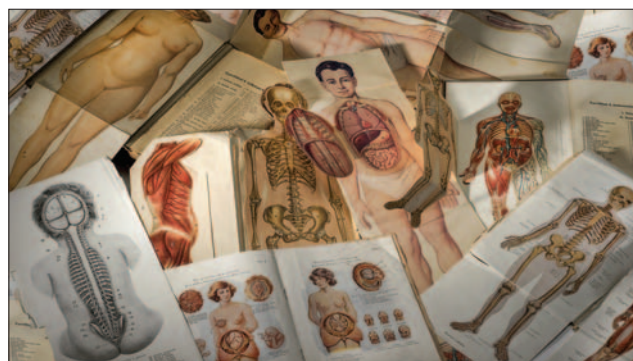

Přístroj pro domácí elektroléčbu zn. Sanator. 20.–30. léta 20. století

vyléčit nemoci jako revmatismus, svalové bolesti nebo nespavost. Nabízely zkvalitnění pleti, odstranění vyrážek nebo vypadávání vlasů. Některé typy elektrod byly k dostání dokonce pouze na lékařský předpis (např. spirálové elektrody pro ošetření srdce, elektrody určené pro močovou trubici, hemoroidy nebo konečnickové elektrody).

KNIHY SE ZDRAVOTNÍ TEMATIKOU

V období první republiky pomáhala lidem snažícím se pečovat o své zdraví široká škála zdravotnické literatury dostupné na knižním trhu. Bylo možné ji nalézt snad v každé domácnosti.

Knihy o zdraví první čtvrtina 20. století

K nejoblíbenějším titulům patřily například: *Přírodní léčba a domácí lékař*, *Zdravotní rádce*, *Žena lékařkou*, *Domácí lékař*, *Zdravověda*, *Čítanka pro matky*, *Domácí lékařka*, *Bilzovo nové léčení přirozené*, *Kneipova velebná domácí a přírodní léčby*, *Zlatá kniha praktického lékařství domácího* aj. Tyto knihy poučovaly nejen o duševní a tělesné hygieně, ale snažily se také bojovat proti pověrám. Popisovaly přírodoléčebné a dietetické metody, přinášely popisy běžných nemocí s radami, jak jim

Důležité pro každého!

Kdo chce získati
trvalého zdraví,
krásy a svěžesti
jest masáž
vibračním
elektrickým
bezmotorov.
přístrojem
Omega
nejlepším
prostředkem.

Doporučíte přístroj OMEGA Vaším známým a oni budou Vám vděční.

Cena komplet. přístroje s 5 masáž. nástřekami pouze Kč 300.—

Dodává firma:
Miloš Novák,
Praha VII.,
Veletřní palác č. st. 1175,
Telefon č. 0000.

Při objednávce raďte udati
místní napětí elektr. proudu.

Reklamní letáčky

předcházet. Podávaly instrukce k masážím, léčebným cvičením, k první pomoci při úrazech, poučovaly o správné výživě. Součástí zdravotních rádců byly také rozkládací modely

Účinek dva roky
zaručen

zmírňuje
a
chrání

před kašlem, rýmou, katary a chřipkou

osvěžuje a oživuje při
únavě a vysílení nervů

lidského těla, nejrůznější obrazové přílohy např. barevné obrázky léčivých a jedovatých bylin, jedlých a jedovatých hub, fotografie nebo vyobrazení se zdravotní tematikou, tabulky výživných hodnot potravin, návody ke koupelím, masážím a zábalům.

PhDr. Pavla Koritenská
Fotografie: Miroslav Beneš
Muzeum východních Čech v Hradci Králové
Sbírkové předměty a tiskoviny Sbirka MVČ

**galerie
na
hradě**

Malé formáty a jiné obrazy

Studenti a pedagogové z Katedry výtvarné kultury Univerzity Hradec Králové nejednou vystavovali svoje práce v Galerii Na Hradě při Lékařské fakultě UK. Pokračováním této meziuniverzitní spolupráce se stala i výstava **Rostislava Nováka**, který je v současné době pedagogem zmiňované katedry. Autorská výstava nazvaná Malé formáty a jiné obrazy byla slavnostně zahájena 18. ledna a trvala do 20. února 2017.

Rostislav Novák je malíř, grafik a pedagog. Studoval na Akademii výtvarných umění v Praze a na École des Beaux Arts v Paříži, absolvoval stáž v serigrafické dílně Victora Vasarelyho. Pedagogicky působil na Akademii výtvarných umění v Praze, na Ústavu výtvarné tvorby Fakulty architektury v Praze, dále jako vedoucí katedry na Fakultě restaurování Univerzity Pardubice a v současnosti je pedagogem Katedry výtvarné kultury Pedagogické fakulty UHK. Zúčastnil se řady výstav v Evropě, Americe, Japonsku i v Jižní Africe, realizoval také několik děl v architektuře. Věnuje se především malbě a sítotisku – serigrafii.

-red-

Autor obrazů Rostislav Novák a PhDr. J. Bavor na vernisáži

A co když ti tam vozík někdo ukradne?

aneb Srí Lanka na vlastní pěst

Tuto pichlavou otázku jsem dostal na jednom cestovatelském portálu, když jsem sondařoval základní informace pro 17denní výpravu na tento asijský ostrov. Dotaz mě moc nepotěšil, ale naštěstí neodradil!

Letadlo dosedá na ranvej letiště v Negombu. Se Simonou se nám splnil dlouholetý sen o cestě do Asie na vlastní pěst. Dopředu jsme ale díky vozíku neoponechali nic náhodě a na prvních pár dnů si najali ještě z ČR po telefonu a pomocí emailu místního řidiče. Dilcep byl drobný veselý chlapík, s klimatizovaným autem, dobrou angličtinou a nakonec nejlepší cenou. Po prvním dnu se ukázalo, že možnost vyzvednutí na letišti hodinu po půlnoci a přesání v jeho domě byla šťastná volba. Zradilo nás totiž prokletě dobré kuře při mezi-
přistání v Dubaji. Znáte to, prostě tak nějak vnitřně cítíte, že je něco špatně. A pak už to jelo až do rána. Simona se cpala místními lahůdkami v podobě obří papáji, čerstvě uříznutého ananasu, vynikajícího „rice & curry“ a já se jen díval na talíř s malou kupičkou osolené rýže. Jak však problémy nenadále přišly, tak také odešly a druhý den ráno již vyrazíme. Cesta je skoro smrtící, než si zvykne na jízdu vlevo za neustálého troubení a brzdění. Mám několik nových šedin. Po čtyřech hodinách jízdy se před námi otevírá brána Zlatého chrámu v Dambulle. Obrovský zlatý Buddha na nás upírá svůj zrak. Dostávám nabídku, že mě místní omladina dopraví s vozíkem až na vrchol starobylého chrámu. Cena několik stokorun. Odmítám. V půlce výstupu nechávám vozík u cesty napospas všudypřítomným opicím. Jdu o holích, schody po čtyřech, opice se mnou. Konečně jsem nahoře. Celý jeskynní chrámový komplex nás okamžitě uchvacuje. Všude plno nádherných maleb a soch Buddha. Mystickou atmosféru ještě umocňují

právě znějící zpěvné modlitby věřících. Vidíme něco, co se nám ukládá hodně hluboko do paměti.

Pokračujeme dále na sever. Simona vyšplhá v zasetí turistické masy Lví skály, společně obdivujeme památky Polonnaruwa a nádherně dochované stúpy, kde jsou uchovány buddhistické relikvie. Jedno odpoledne věnujeme

Golden Temple

Rybářské vášni nelze odolat nikde na světě

návštěvě národního parku Minneriya. Vyrážíme s párečkem sympatických Francouzů, smlouváme cenu na třetinu za džíp s řidičem. Mladý Sinhálec prý jezdil dříve se sanitkou a již za první zatáčkou nám ukazuje svoje dovednosti. Marně hledám bezpečnostní pás. Vlasy už nešednou, rovnou bělají. Naše závodní formule se řítí pralesem. Brzda! Motor utichá. Slon vlevo, slon vpředu i za námi, prostě slon kam se člověk podívá. Pozorujeme i stáda buvolů, dovádějící makaky a mezi nimi poletující nekonečná hejna čápů a volavek. Slunce zapadá. Jedno stádečko chobotnatců kolem našeho auta vyráží na večerní koupel. Slůňata se noří do hluboké vody a jejich hřbety připomínají ponorky s malými periskopy. Máme úžasnou podívanou, která mnohonásobně předčí předražené komerční sloní sirotčince.

V Trincomalee dostáváme tip na potápění u Holubího ostrova. Vyplováme s místním rybářem s malým zpožděním, protože mu nefunguje plyn na motoru u lodi. Vytahuje tlustý vlasec, někde v útrokách motoru jej uváže a druhý konec má omotaný na palci chodidla. Nohou přidává plyn a rukama kormidluje. Hurá, jedem! Po půl hodině jsme na místě. Ležíme na bílém písku a mačetou rozděláváme kokosové ořechy. Doráží i několik dalších lodí. Vytahují šnorchl. Proplouvám nad korálovým útesem. V jednu chvíli se ocitám sám docela daleko od pobřeží. Vtom se něco velkého přede mnou mihne. Zapínám podvodní foťák. Je to on! Žralok! Plave si mě prohlédnout. Krve by se ve mně nedořezal. Mohutné tělo ke dvěma metřům mě obeplouvá. Pořád se dívá. Nedýchám. Neustále natáčím. Alespoň něco po mně musí zůstat! Příšera

Každé ráno moře vydává své bohatství

ale nemá větší zájem a plave pryč do hlubin. Rychlými tempy se po 100 metrech dostávám ke skupince potápěčů. Pod nohama jim plavou dva žraloci, ale tak poloviční velikosti. Miminka, povídám a odplouvám na břeh trochu se dát duševně dohromady. Naši sousedé jsou dva Češi a ráno vyrážíme společně na sever ostrova. Občanská válka před několika lety mezi Tamilskými tygry a vládními silami je zde patrná ještě dnes. Vypálené domy, několik vojenských kontrol na silnici, snad odminovaná pole. Příroda je ale úchvatná, syrová, drsná. Všude jsou rozsáhlé mangrovy, lidí o poznání méně, turisté žádní. O co jsou zde místní chudší, o to více jsou ale přátelštější.

Po jednom dnu stráveném v Kandy, kde jsem z nohy odřezával pijavici v botanické zahradě a uhýbal před večerními nálety kaloňů, se necháváme tuktukem odvézt na nádraží. Chceme koupit místenky do druhé třídy. Jsme zde velmi brzy a máme štěstí, ještě nějaké byly. Druhá třída vlaků je kvalitou asi jako u nás. V jedničkových vozech jsou dokonce LCD televize a kožená sedadla. Ve třetí třídě je situace ale zcela opačná. Když už myslíte, že se do vedlejšího vagonu nikdo nevejde,

Tak už víme, proč zdejší čaj chutná jako dvěci pohlazení

přicházejí další a další lidé. Nás čeká 6 hodin parádní cesty, kdy kupujeme dobroty z okna vlaku u místních obchodníků. Zastávky připomínají ještě britskou koloniální éru. Kocháme se výhledy na čajové plantáže, vysoké hory a hluboká údolí s rozsetými hinduistickými chrámy. Sláva místenkám druhé třídy! Dva dny trávíme na čajových plantážích vysoko v horách. Jsme v městečku Haputale a necháváme se odvézt k zarezervovanému hotelu. Tuktukář si říká o 80 rupií a vykládá nás za první zatáčkou asi po 50 m od nástupu. Propukáme v horoucí smích, ale platíme. Ráno navštěvujeme Liptonovu továrnu a plantáže vysoko v horách. Zvedá se mlha a my pozorujeme místní Tamilky, jak trhají první lístky toho nejkvalitnějšího čaje. Z hor sjíždíme autobusem na posledních pár dnů do městečka Tangalle. Na tržnicích nakupujeme ovoce, obědváme v domácích restauracích za pár korun a sluníme se na nádherných plážích bez lidí. Procestovali jsme toho hodně, ale sem na Cejlon se musíme vrátit!

*Ing. Martin Kopeček
Ústav lékařské biofyziky*

Článek byl převzat z lednového vydání časopisu Můžeš (www.muzes.cz)

HRADEC KRÁLOVÉ VE FOTOGRAFIÍCH

JAN KOTĚRA A MUZEUM

Detail stolu z čítárny, podle návrhu Jana Kotěry zhotovil Truhlářský velkozávod Josefa Nevyhoštěného v Hradci Králové, 1913

KNİHOVNA A ČÍTÁRNA

Muzeum po své dostavbě na konci roku 1912 kromě svého základního poslání začalo plnit i další funkce vzdělávací a kulturní instituce. Od roku 1913 byla veřejnosti zpřístupněna muzejní čítárna s knihovnou, která mimo jiné měla sloužit jako studijní knihovna pro řemeslníky a nabízet jim předlohové práce z různých oborů, na kterých se mohli přiučit nebo se podle nich zdokonalovat v kresbě. Provoz knihovny a čítárny díky dispozičnímu řešení celé budovy téměř vůbec nezasahoval do chodu muzea.

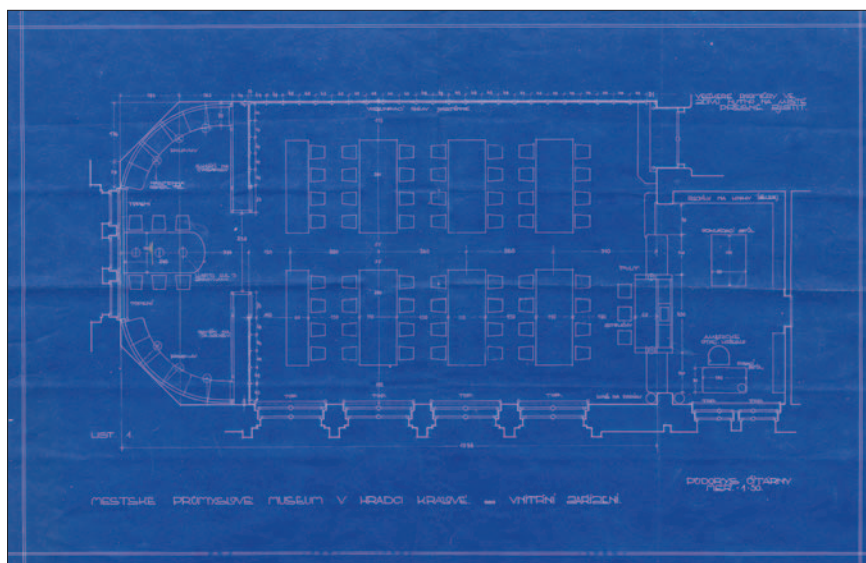
Zdi celého rozlehlého prostoru čítárny byly do výše dvou metrů pokryty tzv. linkrustou (papírovými tlačenými tapetami), které měly být podle původních propozic v hnědé barvě s lištováním kolem podlahy a stěn. Část se zachovala v původním otevřeném pracovišti knihovníka – nynější samostatné kance-

láři. Tapeta s geometrickým dekorem doplněná stylizovanými volutami byla při rekonstrukci muzea v letech 1999 až 2002 restaurována, odborně vyčištěna a chybějící části doplněny. Nad linkrustou se měla nacházet výmalba podle návrhu Františka Kysely. Bohužel se její podoba nezachovala a ani na historických fotografiích tato výmalba není nikde zachycena.

Pracoviště knihovníka bylo od prostoru pro veřejnost odděleno drobným převýšením, které vyrovnávaly dva dubové schody, výpůjčním pultem s 24 zásuvkami na katalogové lístky, přístupnými ze strany knihovníka, a hodinami s oboustranným ciferníkem ve stupňovité tvarované skříňce, které dodala firma královéhradeckého hodináře Václava Potůčka. Tyto hodiny se staly výrazným prvkem celého prostoru. Ze strany čítárny byl pult doplněn o tři pole vysouvacích rámu

na vyhlášky a knihovní řád. Osvětlení pultu zajišťovaly dvě lampičky s mléčným skleněným stínítkem. Po obou stranách se nacházely ještě další dva pulty – jeden na výpůjčky, druhý na vrácené knihy.

Sám knihovník měl k dispozici psací stůl s postranní skříňkou doplněnou pěti anglickými zásuvkami a otáčecí židli „amerického typu“ z tmavohnědé mořeného dubu. Pracovní prostor byl ještě doplněn odkládacím stolem. V suterénu se nacházel sklad knih, který byl přístupný po točitém schodišti z vedlejší místnosti – příručního skladu. Podle dokumentace se počítalo s přírůstkem zhruba 500 knih ročně. Regály byly oproti původnímu návrhu vyrobeny z kovu, ale architekt Kotěra

Jan Kotěra, Kopie půdorysu čítárny, asi 1910. Sbírky MVČ

s touto změnou souhlasil, kovové regály totiž zvyšovaly kapacitu nosnosti. Regály zhotovila hradecká firma uměleckého zámečnicka Otto Seitze, který se podílel i na další výzdobě muzea (kryty topných těles).

Mobiliář rozlehlé čítárny odpovídal její funkci. Bylo zde rozmístěno šest velkých stolů a dva užší s celkem padesá-

Půlkruhový závěr místnosti s oddělenou částí pro čtenáře novin a časopisů, po 1913. Sbírkový MVČ

ti šesti židlemi, vyrobenými z mdle leštěného jilmu a dubu stejně tak jako stoly. Nábytek pro knihovnu i čítárnu zhotovil podle Kotěrových plánů místní Truhlářský velkozávod Josefa Nevyhoštěného.

Na konci čítárny se nacházel prostor určený pro čtenáře novin a časopisů, který byl částečně oddělen skříňkami s otevřenými policemi. V centrální části pod okny stál stůl

Pohled do interiéru přes výdejní pult s částí pracoviště knihovnicka, po 1913. Sbírkový MVČ

Prostor čítárny byl v období mezi válkami využíván jako výstavní prostor, 1933. Sbírkový MVČ

se šesti židlemi a dvě pohovky kopírující půlkruhový závěr celé místnosti. Tento prostor byl doplněn velkým stahovacím trojplamenným lustrem nad stolem a šesti nástěnnými lampičkami nad pohovkami. Osvětlovací tělesa byla zhotovena rovněž podle návrhu Jana Kotěry.

Součástí inventáře čítárny byly také Kotěrou navržené dřevěné výstavní rámy, které se uplatnily při instalaci plošných exponátů. Jednoduše se s nimi manipulovalo – byly vysunovací a opatřeny slabou zadní deskou s pérovým přitlačněním ke sklu. Jako výstavní prostor byla čítárna používána sice už v letech mezi válkami, ale v původní podobě sloužila svému účelu až do padesátých let 20. století. Později se začala více používat jako výstavní sál, který takto slouží dodnes.

K čítárně patřila také šatna, která se nacházela v místě dnešního osobního výtahu, a dále toalety pro imobilní spoluobčany. Šatna byla vybavena bíle lakovaným nábytkem, šedesáti čtyřmi mosaznými věšáky a devíti skříňkami se zrcadlem. Skříňky byly opatřeny automatickým zámek „Kopal“, který

Zařízení současné muzejní knihovny

samočinně inkasoval peníze za jejich použití. V padesátých letech došlo zároveň se změnou využití čítárny ke zrušení funkce šatny a bohužel se nedochovalo ani její zařízení.

Původní mobiliář z prostoru knihovny a čítárny se nezachoval v úplnosti. Jeden stůl se šesti židlemi je vystaven ve vestibulu druhého patra, další kusy zařízení slouží svému účelu dál v současné knihovně, kde byly zachovalé části mobiliáře doplněny novým nábytkem vyrobeným v téměř duchu.

*PhDr. Markéta Pražáková
Foto: Miroslav Beneš
Muzeum východních Čech v HK*

doc. MUDr. Marie Nožičková, CSc. (1937–2016)

V období letošních vánočních svátků nás zastihla velmi smutná zpráva, že 22. 12. 2016 ve věku 79 let naše řady navždy opustila paní doc. MUDr. Marie Nožičková, CSc.

Docentka Nožičková se narodila 7. 10. 1937 ve Zlíně. Rodina pocházela z Valašských Klobouk a její oba rodiče byli notáři. Byla nejmladší ze 3 sourozenců. Její matka brzy ovdověla, protože manžel byl coby vysoký činovník sokolského hnutí, po několika měsících nacistického věznění, v roce 1942 zavražděn v koncentračním táboře Osvětim. Ještě během války se rodina přestěhovala k prarodičům

do Jablonného nad Orlicí, kde také paní docentka Nožičková absolvovala základní školu. Gymnázium již navštěvovala v Hradci Králové, po maturitě chtěla pokračovat ve studiu na VŠ a jako studijní obor zvolila lékařství. I přes vynikající studijní výsledky dosahované během celého středoškolského studia, včetně maturity, však vedení gymnázia její přihlášku na lékařskou fakultu nedoporučilo pro špatný třídní původ. Navíc dobovými kádrovými orgány jí bylo povoleno se přihlásit pouze na Vysokou školu zemědělskou, přestože tento obor byl zcela mimo rámec jejího zájmu. Nastoupila tedy na Vysokou zemědělskou školu, kde se však již krátce po zahájení studia přesvědčila o nevhodnosti této nucené volby. Z tohoto důvodu, po dokončení prvního semestru, zdejší studium ukončila a nastoupila do zaměstnání ve výrobě. Teprve, po přibližně rok a půl trvající zaměstnanecké periodě na různých pracovních pozicích, se jí podařilo vymanit z dosahu středoškolských kádrových orgánů a získat doporučení z výrobního závodu ke studiu medicíny. Znovu se pokusila o přijetí na medicínu. Vlastní studium lékařských věd započala na Lékařské fakultě v Praze, nicméně studia dokončila v roce 1963 již v Hradci Králové. V posledním ročníku se provdala za MUDr. Zdeňka Nožičku, tehdy sekundáře neurologického oddělení v Náchodě, kde se jí v roce 1961 narodil syn Pavel a o 4 roky později již v Hradci Králové druhý syn Jan (oba úspěšní lékaři). Z důvodů získání práce v Hradci Králové změnil manžel obor (patologie), takže od poloviny 60. let působila paní docentka i se svým manželem ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové.

Po promoci nastoupila 1. 8. 1963 jako sekundární lékařka na Kožní kliniku Fakultní nemocnice KÚNZ v Hradci Králové, kde po atestaci prvního stupně z oboru dermatovenerologie zastávala v letech 1966–1971 funkci ambulantní lékařky. Se začátkem školního roku 1971/72 přešla na uvolněné školské místo jako odborná asistentka a své pedagogické práci zůstala věrna až do nedávných dnů, tedy za působení řady přednostů (prof. Janoušek, doc. Danda, doc. Rozsivalová).

Po obhájení kandidátské disertační práce v roce 1975 na téma porušeného metabolismu železa u nemocných se symptomatickou jaterní porfyrií a po atestaci druhého stupně z oboru dermatologie v roce 1980 habilitovala jako docent pro obor kožní lékařství. V rámci této habilitace obhájila práci na téma *Fotobiologická diagnostika porfyrické choroby*.

Od počátku svého působení na hradecké kožní klinice se doc. Marie Nožičková intenzivně zajímala o případy kožního postižení spojené s nadměrnou citlivostí kůže na sluneční světlo.

U rozpoznávaných případů tzv. fotodermatóz usilovala o stanovení akčního spektra provokující světelné dávky potřebné k vyvolání klinického projevu. Jako první v Československu zavedla techniku tzv. simultánních kožních fototestů při použití absorpčních optických filtrů v podmínkách jednotně dodržované dávky terestriálního slunečního záření. V důsledku srovnání typu a intenzity vyvolané kožní reakce byla zjištěna řada fotoprotektivně působících faktorů v kůži. V r. 1968 na základě pozorování publikovaného v prestižním časopise LANCET se jí dostalo pozvání k ročnímu stipendijnímu pobytu ve fotobiologické laboratoři Institutu pro další vzdělávání lékařů v Londýně, kde pracovala více než půl roku v experimentální laboratoři pod vedením špičkového odborníka pro výzkum poruch metabolismu porfyrinů prof. I. A. Magnuse. Své zahraniční zkušenosti aktivně převedla do praxe a stala se tak vůbec první průkopnicí suboboru fotobiologie a fotodermatologie v bývalém Československu. Přistoupila k budování fotobiologické laboratoře na Kožní klinice v Hradci Králové. Výsledkem soustavného úsilí byl vznik pracoviště přístrojově vybaveného srovnatelné s laboratořemi v zahraničí a umožňujícího spolupráci s odborníky stejného zaměření v klinickém výzkumu fotosenzitivity kůže. Neméně významné republikové prvenství získala kožní klinika hradecké nemocnice přičiněním docentky Marie Nožičkové v zavedení fotochemoterapie PUVA (psoralen+UV-A světlo) v roce 1978. V průběhu dalšího desetiletí našla tato medikamentózně řízená fototoxická reakce své uplatnění nejen při léčbě lupénky, ale i v léčení jiných, dříve těžko ovlivnitelných, imunodermatóz a je v současnosti nezbytnou součástí léčebné výbavy každého klinického pracoviště. Na klinice zavedla poradnu pro systematické sledování pacientů s kožní formou porfyrie.

Jako pedagog působila doc. Marie Nožičková nejenom na Lékařské fakultě UK, ale i na Střední zdravotnické škole v Hradci Králové a dále v rámci doškolovacích kurzů pořá-

daných Institutem postgraduálního vzdělávání zdravotníků v Praze a Brně. Její zodpovědnost za výchovu lékařů se projevila i v examinační oblasti. Byla známa svými přísnými, ale spravedlivými nároky na vědomosti absolventů. Poznatky získané při své klinické práci a při řešení vědecko-výzkumných úkolů zpracovala ve stovkách publikací, přednášek, ve dvou kapitolách celostátních učebnic, učebních skriptech pro výuku oboru na lékařské fakultě. K přednáškám byla zvána i do zahraničí a absolvovala několik delších studijních pobytů v Německu, Polsku, Maďarsku a Nizozemí. Významným způsobem se zasadila o šíření nejnovějších poznatků oboru úzkou spoluprací se zahraničními odborníky. Díky její aktivitě bylo možné udržet zejména v oblasti fotodermatologie krok s vývojem poznatků ve vyspělém světě. Po celý svůj profesní život důsledně a zcela nezištně podporovala mladé lékaře v publikačních a přednáškových aktivitách a i díky její podpoře byly řadě z nás umožněny zahraniční vzdělávací krátko- i dlouhodobé pobyty. Byla úspěšnou školitelkou dvou aspirantů a jedné frekventantky postgraduálního studia oborové komise pro dermatovenerologii Masarykovy univerzity v Brně, k habilitaci přivedla i 2 pracovníky kliniky (doc. Ettlér, doc. Salavec).

Doc. Nožičková zastávala i funkci krajského odborníka pro svůj obor v letech 1983–1990, od roku 1984 byla členkou

předmětové rady oboru dermatovenerologie při MZd ČR, v letech 1984–1990 členkou vědecké rady LF UK, následně v letech 1992–2003. Jako vedoucí katedry dermatovenerologie LF UK v Hradci Králové působila v letech 1984–1985. Stala se členkou Akademického senátu od prosince 1989 do května 1990. Ve Výboru Československé dermatologické společnosti (později České dermatologické společnosti) pracovala nepřetržitě od roku 1980 až do roku 2000.

Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové pracovala doc. MUDr. Marie Nožičková plných padesát tři let, z toho od prosince roku 1985 jako přednostka Kliniky nemocí kožních a pohlavních až do 30. srpna 2003, kdy ukončila své působení v této funkci. V lékařské, pedagogické a examinační oblasti byla však nadále aktivní až do roku 2016.

Přímost, čest, pracovitost, otevřenost a lidský rozměr patřily k jednoznačným charakterovým vlastnostem docentky Nožičkové a zapsaly trvale její jméno do historie oboru ve Fakultní nemocnici, na Lékařské fakultě v Hradci Králové a především v srdcích a vzpomínkách jejích kolegů a spolupracovníků.

Semper honos nomenque tuum laudesque manebunt – navždy trvati bude tvá čest i tvé jméno a sláva (Vergilius, Aeneis 1, 609).

doc. Salavec

PharmDr. Mohamadue Niang (1955–2016)

Dne 26. 12. 2016 zemřel ve svých 61 letech PharmDr. Mohamadue Niang.

Pocházel z atlantického pobřeží Afriky, ze Senegalu, kde se narodil ve středostavovské rodině v Dakaru 29. září 1955. Jeho maminka byla učitelkou a otec pracoval jako úředník na Ministerstvu zahraničí. Jeho dlouhodobý pobyt v naší zemi byl formálně završen získáním českého občanství v r. 2007.

Základní školu a lyceum absolvoval v Senegalce a po maturitě v r. 1977 odjel do Francie, kde studoval tři roky na univerzitě v Toulouse matematiku, ale toto studium nedokončil. Měl v té době velký zájem studovat lékařství nebo přírodovědný směr a v roce 1981 přišel do Československa, kde byl po jazykovém kurzu přijat na Přírodovědeckou fakultu UK v Praze, odkud po roce přestoupil do Hradce Králové na Farmaceutickou fakultu UK, kde vystudoval obor klinická farmakologie a v r. 1989 získal titul PharmDr.

V letech 1989–1991 pracoval v několika lékárnách ve východních Čechách (Chlumec n. Cidlinou, Dvůr Králové n. Labem, Pardubice, Hradec Králové), ale stihl také pár měsíců praxe ve farmakokinetické laboratoři nemocnice v Dakaru.

V roce 1991 pak po úspěšném výběrovém řízení nastoupil na místo odborného asistenta na Ústav lékařské biochemie Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, kde pracoval až do konce života. V r. 2000 na ústavu ukončil pod vedením školitele doc. MUDr. RNDr. Milana Mělký a s gescí hlavního školícího centra VÚFB Praha postgraduální studium a získal vědecký titul PhD. v oboru lékařská biochemie. V letech 1995–1998 vedle toho také podnikal a provozoval lékárnou v Hradci Králové na Poliklinice III. na Moravském Předměstí.

V roce 1987, ještě během studia, uzavřel dr. Niang sňatek a vzal si budoucí lékařku a rentgenoložku MUDr. Ivanu Niangovou, roz. Volfovou. Jak ona sama řekla, byla to láska na první pohled, i když vztít si Afričana nebylo jednoduché a měli před sebou řadu problémů a předsudků, které museli

v začátku manželství řešit. Později spolu měli syna Denise, který se narodil v r. 1996, bohužel s porodním postižením. Manželé Niangovi však spolu i v této zkoušce obstáli a prožili krásný a smysluplný společný život, o Denise se vždy vzorně starali a měli by být jako rodiče zářným příkladem.

Dr. Niang se postupně stal v Hradci Králové známou a uznávanou osobností a měl mnoho přátel. Bylo to dáno především jeho optimismem, kterým sršel za mlada, ale i později během mnohaletého těžkého srdečního onemocnění. Já sám jsem se stal svědkem jeho úsilí s nemocí statečně bojovat, a to v době, kdy jeho srdce bylo před čtyřmi lety prakticky ztraceno a kdy se tehdy ještě našťestí dočkal transplantace. Když jsem ho v IKEMu v Praze ještě před operací navštívil, měl masivní otoky a sotva chodil. Přesto měl dobrou náladu, úplně stejně jako léta před tím, ale i těch pár dobrých let po transplantaci, než se naděje vloni na podzim bohužel unavila a nemoc nakonec zvítězila.

Ještě se vrátím k práci dr. Nianga na Lékařské fakultě, kde učil české i zahraniční mediky. Dobře ovládal francouzštinu a angličtinu, byl komunikativní a byl se schopen orientovat v multikulturním prostředí, takže byl populární. Věnoval se samozřejmě i vědecké činnosti, pracovně však žil především svými studenty. Zde musím volně citovat jednoho ze svých mladších kolegů rentgenologů, MUDr. Jana Raupacha, PhD., který byl ještě jako medik jeho žákem. Napsal mi k této příležitosti heslovitě pár vět, které Mohyho, jak mu jeho blízcí a známí říkali, dokonale portrétovali:

Jeho památná otázka byla: učíte se anglicky? To musíte dělat denně. Alespoň jedno nové slovo každý den!

Zásadně všem tykal a pozitivní energie z něho jen vyzařovala. Při náhodném setkání ve městě se vždy rozzářil a podání ruky byl přímo rituál s pevným tiskem a poplácáním po zádech. Vždy se zeptal, jak se daří i mé rodině.

Naposledy jsem ho viděl v červenci na tenise v Malšovicích. To už nesportoval jako dříve, ale hrál petang se svým synem Denisem. Byl elegantně oblečen, plný energie a nových plánů.

Tolik pohled mladších. Co dodat nakonec. Dr. Niang byl osobností a člověkem s úžasnou duší. Prožil jsem s ním mj. i krátké období v politice, která ho však jako čistého idealistu podle mého dojmu spíše zklamala. Teď už je asi v nebi a nebo tam kráčí, a jistě přemýšlí o tom, jak by mohl nám všem ještě udělat radost a stisknout ruku. A jak by své ženě i svému synovi mohl i nadále pomáhat. Možná ani ještě neví, kolika lidem zcela přirozeně a svým celým životem tady, kde byl pětadvacet let doma, ukázal, že cizinci nemusejí být jen lidé, kterých se dnes trochu obáváme. Bude nám již jen připomínat, že to jsou také lidé, o kterých jsme si ani vlastně neuvědomovali, že k cizincům patří, ale kteří dokáží žít užitečným a krásným životem jinde, než kde se narodili, a přitom zanechat po sobě úžasnou stopu, která nás obohatí a na kterou budeme vždy vzpomínat.

Veliká čest jeho památce.

Leoš Heger, leden 2017

HISTORIE MEDICÍNY VE FILATELII (32)

Z archivu M. Vostatka

JAN JESSENIUS

Jan Jessenius (Jesenský), lékař, politik a filozof, je u nás znám hlavně pro své provedení první veřejné pitvy v Českých zemích v roce 1600 a také jako jeden z 27 českých pánů popravených na pražském Staroměstském náměstí v roce 1621.

Jessenius má vztah nejen k Čechám, ale i ke Slovensku, Maďarsku a Německu. Narodil se v r. 1566 v tehdy německé Vratislavi; jeho otec pocházel z Turce (Turčianske Jaseno) – tehdy v Horních Uhrách, dnes na Slovensku; sám pak po dlouhá léta žil v Čechách, v Praze.

Své pražské období zahájil v červnu r. 1600 provedením veřejné pitvy odsouzeného oběšence v Rečkově koleji (v dnešní ulici Karoliny Světlé). Šlo o významnou společenskou událost (dnes bychom řekli „show“), jíž se zúčastnilo přes tisíc osob. Jessenius během pěti dnů postupně pitval jednotlivé tělní systémy a své nálezy komentoval. Popis pitvy vydal knižně, v latině, v následujícím roce ve Vitenberku.

V roce 1617 byl Jessenius zvolen rektorem pražské univerzity. Pro svou výřečnost se stal mluvčím českých stavů v odboji proti habsburskému císaři Ferdinandu II., což se mu posléze stalo osudným. Po bitvě na Bílé Hoře v r. 1620 byl zatčen, obviněn z urážky majestátu a jako jeden z 27 českých pánů 21. června 1621 na Staroměstském náměstí popraven. Nejprve mu kat Mydlář vyřízl jazyk, jímž se podle obžaloby hlavně provinil, pak byl sťat, tělo rozčtvrceno a vpleteno do kola; jeho hlava byla spolu s hlavami dalších jedenácti hlavních provinilých po 10 let vystavena na Staroměstské věži Karlova mostu. Jesseniovy ostatky nebyly nikdy nalezeny.

V roce 2016, při příležitosti 450 let od Jesseniova narození a 395 let od jeho úmrtí, vydaly společně Česká republika, Slovensko a Maďarsko poštovní známku, na níž je Jesseniův portrét z roku 1618 a také titulní strana jeho knihy popisující pražskou pitvu.

**Prof. MUDr. Josef Špaček,
DrSc., FRMS**

- nar. 1941
- absolvent Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, na které působil jako profesor patologické anatomie
- po odchodu do důchodu zůstal aktivním zejména v oblasti trojrozměrné elektronové mikroskopie mozku
- je členem Společnosti českých patologů, Československé mikroskopické společnosti, Královské mikroskopické společnosti v Oxfordu a konzultantem Laboratoře pro výzkum struktury a funkce synapsí Texaské univerzity v Austinu
- jeho snímky získaly řadu ocenění v mikrofotografických soutěžích a na výstavách Royal Microscopical Society a firem Nikon a Olympus

